

**R. P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, E Societate Iesv, In
Collegio Romano eiusdem Societ. olim Theologiæ
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales, De Sacramentis in ...**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1652

Disputatio III. De necessitate Sacramentorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82340)

Eugen. IV.

sanitas corporis interdum, ubi salutis animæ expediret, consequitur gratiam illius sacramenti; sic hic dicit, quod pax conscientie interdum in viris piis cum deuotione hoc sacramentum suscipientibus consequitur reconciliationem cum Deo. Nam sicut est proprium cibi delectare palatum, & ideo Eucharistia affert sæpe dulcedinem spirituales, quæ est secundarius effectus, ut colligitur ex Eugenio IV. in decreto illo unionis post Concilium Florentinum: sic est proprium reconciliationis factæ pacem, & tranquillitatem causare; utque tamen effectus impediri potest, & solet propter varia impedimenta intrinseca, vel extrinseca; sicut ergo supra cum comuni multorum sententia diximus, sanitatem corporis esse rem & sacramentum in Extrema-vnctione, quia significat, & significatur; sic eodem fundamento dicere possumus, in sacramento Pœnitentiæ pacem illam internam esse rem & Sacramentum, quia & significat, & significatur; significat quippe pacem restitutam cum Deo per gratiam, & remissionem peccati: significatur autem per partes huius sacramenti, nempe per materiam & formam.

167.
Non obstat
primò.

Nec obstat, quod hic non sit effectus infallibilis, & vniuersalis; neque enim sanitas corporis est etiam effectus vniuersaliter infallibilis in Extrema-vnctione; & tamen potest appellari res illius, ut supra vidimus; quia sacramentum de se habet illam significare, saltem ut ponendam in certis circumstantiis. Sic ergo de pace conscientie dici potest, quod sacramentum Pœnitentiæ illam significat de se ut ponendam saltem quando adfunt tales vel tales circumstantiæ. Nec etiam obstat, quod pax hæc non causet reconciliationem cum Deo, & remissionem peccati, atque adeo non possit dici sacramentum respectu illius. Iam enim diximus, ad hoc quod aliquid dicatur res sacramenti, non requiri quod causetur ab illo, quod dicitur sacramentum respectu illius, sed sufficere quod saltem significetur sacramentaliter ab illo. Neque etiam sanitas corporis causat sanitatem animæ in Extrema-vnctione, & tamen dicitur sacramentum respectu illius, quod illam saltem sacramentaliter significat in talibus circumstantiis.

168.
Instatur.

Dices, si pax illa, & tranquillitas conscientie appellatur res sacramenti Pœnitentiæ, poterunt etiam in sacramento Ordinis, v. g. dici res sacramenti omnia auxilia, quæ dantur ratione illius sacramenti per totam vitam ad bene exercendum Ordinem susceptum, & in sacramento Baptismi dicentur res omnia auxilia, quæ dantur homini per totam vitam ad seruandam Christi præcepta, & sic de aliis Sacramentis: nam pax illa non videtur esse aliud nisi actus interni intellectus & voluntatis, seu illustrationes, & affectiones gaudij in actu secundo; si ergo hæc illustrationes & affectiones dicuntur res sacramenti, illæ etiam poterunt ita appellari.

169.
Respondet.

Respondet, in hoc posse esse questionem de nomine, nam te ipsa vtrique sunt effectus sacramenti; non tamen appellantur vtrique res sacramenti; quia quando Theologi communiter distinguunt illa tria in sacramentis, volunt illa inuenire vel in ipsis partibus intrinsecis sacramenti, vel certe in iis, quæ simul cum sacramento sunt, qualis est character & alia eiusmodi. Vnde nemo dixit, consecrationes Eucharistiæ validas, quas Sacerdos conficit per totam vitam, & quæ reuera sunt effectus sacramenti Ordinis, esse rem illius sacramenti, quia nimirum non ponuntur simul cum ipsa ordinatione, sicut ponitur character, illi verò effectus, qui comitantur per se loquendo ipsum sacramentum, dici solent res sacramenti, licet sint illustrationes, vel inspirationes, vel quidvis aliud. Sic enim in Extrema-vnctione

P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.

multi Theologi communiter, ut supra vidimus, dicunt, rem & sacramentum esse alacritatem internam, quam ægrotus experitur; quæ tamen alacritas consistere debet in actibus internis, siue deliberatis, siue indeliberatis. Alij verò effectus, qui ex se non habent hanc concomitantiam cum sacramento, sed postea dantur, non videntur facere vnum cum ipso sacramento, & ideo non sunt pars in illa diuisione, quæ sacramentum diuidi solet in illa tria. Cum ergo pax, & serenitas conscientie sit ex illis effectibus, qui in talibus circumstantiis comitantur ipsum sacramentum Pœnitentiæ, sicut alacritas interna comitatur Extremam-vnctionem, non immerito possumus illam dicere rem & sacramentum in Pœnitentia, sicut alij Theologi dicunt, alacritatem rem & sacramentum in Extrema-vnctione. Hoc autem satis est ad sustinendam illam communem Theologorum diuisionem, ad quam quælibet proportio, vel congruentia sufficit.

DISPUTATIO III.

De necessitate Sacramentorum.

SECTIO I. Vtrum in statu innocentia debuerint esse Sacramenta.

SECTIO II. Vtrum in lege natura & scripta fuerint Sacramenta.

SECTIO III. Vtrum in lege noua fuerint necessaria Sacramenta.

NECESSE EST nominē in præfenti non intelligimus necessitatem in toto rigore, de hac enim agitur dum de singulis sacramentis in particulari tractatur. Et quidem certum est, non fuisse omnino necessariam sacramentorum institutionem, cum Deus alijs vijs potuisset abunde providere, & succurrere infirmitati humanæ. Certum etiam est, supposita institutione aliqua sacramenta esse necessaria necessitate mediæ, alia verò necessitate præcepti, alia neutro modo. Nunc autem solum agimus de necessitate antecedente institutione, an scilicet necesse fuerit ea institueret non quidem omnimoda necessitate, sed congruitate, & conuenientia: an scilicet congruum fuerit, & expediens: Potest autem hæc questio tractari iuxta diuersos status generis humani, de quibus sigillatim agendum erit, scilicet de statu ante peccatum, & de statu post peccatum, qui rursus diuiditur in statum legis naturæ, legis scriptæ, & legis Euangelicæ: dubium tamen est de quo statu egerit S. Thomas art. 1. huius questionis 61. S. Thom. ubi querit in communi, Vtrum sacramenta sint necessaria ad humanam salutem; titulus enim videtur esse communis, & abstrahere ab vtroque statu. Aliunde verò videtur S. Thomas ibi loqui de hominibus post peccatum, nam secunda ratio qua probat conclusionem, sumitur ex lapsu, quia nimirum per peccatum se homo subdit rebus corporalibus, & sensibilibus, quare oportuit, quod iisdem subderetur ad sanitatem; quæ ratio solum probat de statu hominis post peccatum. Confirmari potest primò ex titulo art. 2. & principio eiusdem articuli; scilicet, Vtrum etiam ante peccatum fuerint homini necessaria sacramenta. ubi illa vox etiam, aperte indicat, in articulo præcedenti sermonem fuisse de homine post peccatum, alioquin non cohæreret querere statim, vtrum etiam ante peccatum indigeret sacramentis. Confirmatur secundò, quia in nullo alio articulo

D 3

querit

I.
Quomodo nam
cessitas hic
intelligatur.

quærit de necessitate sacramentorum post peccatum, nam art. 3. quærit specialiter de tempore ante Christi aduentum, & art. 4. de tempore post Christum; restat ergo quod art. 1. agat de necessitate sacramentorum in hoc toto statu post peccatum, quem statum postea diuidit in statum ante Christum, & post Christum.

2.
Explicatur
D. Thom.

Valquez.

Propter hæc existimo, S. Thomam in articulo primo saltem non asseruisse necessitatem sacramentorum pro omni statu, nec considerata natura secundum se: nam rationes, quibus probat illam necessitatem, non probant, nisi de hoc statu post peccatum. Certum item videtur, S. Thomam non asseruisse necessitatem Sacramentorum pro statu naturæ puræ, pro ut aliqui Thomistæ videntur supponere apud Valquez in commentario illius articuli primi, n. 113. sed hoc nullo modo dici potest, nam status naturæ puræ est status hominis non eleuati ad gratiam, vel finem supernaturalem. Sacramenta autem ordinantur ad causandam & significandam gratiam, quare non possent esse in statu puræ naturæ. Denique existimo, S. Thomam solum asseruisse de facto in eo rerum statu, qui positus est, quod probat, non quidem de singulis partibus huius status, sed de aliqua; nam ad probandum quod in mundo fuerunt necessaria sacramenta, satis est probare, esse aliquando necessaria, saltem post peccatum; itaque probatio procedit de homine post peccatum; assertio verò de genere humano de facto producta in confuso, & indefinitè. Postea verò in articulis sequentibus descendit ad quærendum de singulis partibus, & statibus huius mundi, sicut si aliquis quærat in genere, utrum sacramentum Pœnitentiæ sit necessarium in Ecclesia, & respondeat affirmatiuè, nam pro peccatoribus est necessarium. Postea verò quærit in speciali, pro quibus sit, vel non sit necessarium. sic S. Thomas prius asserit, in genere fuisse necessaria sacramenta hominibus, quia saltem post peccatum sunt necessaria; postea verò quærit in speciali, quando fuerint necessaria. Et hoc sufficiat circa mentem S. Thomæ in art. 1.

SECTIO I.

Utrum in statu innocentia debuerint esse Sacramenta.

3.
Notandum
primò duplicem
sensum pati
hanc quæstio-
nem.

S. Thom.

Explicatur
mens D. Thom.

Valquez.

Notandum primò, duos sensus posse habere primo tempore, quo de facto durauit status innocentia ante peccatum, debuerint esse instituta aliqua sacramenta? Secundus sensus est, utrum, si status ille innocentia fuisset diuturnior, & Adamus non peccasset, adhuc deberent institui aliqua sacramenta pro hominibus tunc exituris? dubitant autem interpretes S. Thomæ de eius mente in hoc articulo secundo; utrum in primo, vel in secundo sensu quæstionem tractauerit; omnis tamen rationibus, quæ hinc inde afferri possunt, ego magis credo, in primo solum sensu sanctum Thomam fuisse loquutum, tum quia ipse non quærit de necessitate sacramentorum in aliis statibus, qui nunquam fuerunt, sed solum in iis, qui aliquando fuerunt, hoc enim & nihil aliud requirebatur ad intentum ipsius, quod erat probare existentiam sacramentorum, ex eorum necessitate: tum etiam quia (ut obseruauit bene Valquez) non quærit, an fuissent sacramenta in statu innocentia, sed an fuerint? & respondet, quod non fuerint, quod verbum non videtur conditionatum, sed absolutum. Adde illam particulam, ante peccatum, non posse conuenire statui innocentia, qui fuisset, si homo non peccasset, ille enim status non

fuisset ante peccatum, sed sine peccato, nam ly ante significat prioritatem respectu illius, quod postea consequitur; ergo loquitur manifestè de statu solum, qui de facto præcessit ante peccatum, non de illo, qui fuisset sine peccato subsequenti.

Notandum secundò, quando quæstio tractatur in secundo sensu, scilicet, utrum perseverante statu innocentia, & homine non peccante, fuissent sacramenta? duplicem sensum posse adhuc subintelligi. Prior est, quid tunc faceret Deus, cessantibus quidè motiuis, quæ nunc sunt ad instituenda sacramenta, sed stantibus, (pro ut reuera starent) aliis motiuis independentibus à peccato ad ea instituenda? & quidem quæstio non procedit in hoc sensu, quis enim poterit nisi temerè decernere, vel diuinare, quid tunc Deus vellet facere, cum Deus esset liber ad sacramenta tunc instituenda, vel non instituenda. Posterior ergo sensus est, quid tunc fieret ex vi præsentis decreti: hoc est, sicut dum quæritur, an si Adamus non peccasset, Christus veniret? Theologi, qui id communiter negant, non intendunt negare potentiam Deo mittendi Christum, etiam si non essent peccata: nec intendunt etiam decernere, quod certissimè in illis circumstantiis Deus nollet assumere carnem: quomodo enim possumus hoc conditionatum contingens diuinare? sed solum asserunt, ex vi præsentis decreti non venturum tunc Christum, quia hoc decretum Incarnationis, quod nunc est, habuit pro motiuo ad quatuor redemptionem generis humani, quare ablato eo motiuo, Christus non veniret ex vi huius decreti. An verò tunc haberet Deus aliud decretum Incarnationis ex alio motiuo? non possumus scire. Sic in præsentis solum quærimus, an ex vi præsentis decreti, quo sacramenta voluta sunt, debuissent etiam esse, licet status innocentia perseverasset, & Adamus non peccasset.

His positis, conueniunt omnes in eo, quod in statu innocentia ante peccatum de facto nulla fuerunt sacramenta, ut probant Suarez scilicet 3. § secundo dicendum est, & Valquez disp. 130. n. 30. oppositum enim absque ullo fundamento fingeretur, cum nulum existeret in Scriptura, aut Patribus vestigium talis sacramenti, nec sit credibile fuisse institutum sacramentum pro illo statu, quem Deus sciebat adeo breui tempore duraturum, & per consequens inutilem fore talis sacramenti institutionem. Matrimonium autem Adæ, & Eux, aliquando appellatur sacramentum in latiori significatione, pro ut sacramentum significat mysterium, eo quod illud Matrimonium fuit aliquale signum desponsationis futurae Christi cum Ecclesia, vel Verbi cum natura humana.

Difficultas tota est de secundo sensu, an si status ille diuturnior fuisset, instituta fuissent sacramenta in illo? P. Valquez n. 24. dicit, hanc propositionem, si status innocentia perseverasset, essent sacramenta, & hanc, si status innocentia perseverasset, sacramenta non essent: utramque esse falsam, quia ut conditionalis sit vera, debet esse connexio inter conditionem, & conditionatum, ita ut vna pars sit causa, vel occasio alterius. Adamum autem non peccare, seu statum innocentia perseverare, non esset causa, cur instituerentur sacramenta, vel non instituerentur; ergo utraque propositio esset falsa, vnde num. 28. & 29. docet idem de his duabus propositionibus, si Adamus non peccaret, aliqui eius posterius peccarent. Si Adamus non peccaret, nulli eius posterius peccarent. Utræque enim dicit esse falsam propter eandem rationem.

Hæc doctrina nullo modo placet. Primò, quia ut alibi dixi, verius existimo, propositiones etiam illas, quarum conditio non est causa, nec occasio consequentis, adhuc posse habere aliquam veritatem, si non

4.
Notandum
secundò in se-
cundo sensu
duplicem aliu
contineri.
Primus.

Secundus.

5.
In quibus
omnes conue-
niant.
Suarez.
Valquez.

6.
Difficultas in
quo sit.
Valquez.
Doctrina
Valquez.

7.
Reijctur
Valquez.

non proferantur in sensu causalis; sed significant solum concomitantiam. Deinde, quidquid sit de hoc, propositiones adductæ sunt veræ etiam in sensu causalis: nam illa propositio, *Si Adamus non peccaret, sacramenta essent*; non est sicut illa, *Si Turca cras dormierit, Petrus dabit mihi librum*: nam foris Turcæ disparatè se habet ad librum mihi dandum, vel non dandum: at verò negatio peccati Adæ non se habet disparatè ad sacramenta, sed ut aliquid, à quo possit impediti sacramentorum institutio. Quare habet se sicut hæc propositio: *si non peto librum, Petrus illum mihi dabit*: nam licet negatio petitionis non sit causa dandi librum, est tamen id quod possit impedire quod daretur, & sensus est, *etiam si non petam, adhuc Petrus dabit mihi librum*; qui sensus vltimissimus est, in his propositionibus, sicut è contra potest esse vera illa, *si non peto, Petrus mihi non dabit librum*; quia negatio petitionis concurrit ad non dandum librum, tanquam aliquid remouens causam libri, sic etiam hæc possit esse vera, *si Adamus non peccasset, nulla essent sacramenta*: quia negatio peccati concurreret tanquam aliquid remouens causam instituendi sacramenta. Poterit etiam esse vera illa alia; *si Adamus non peccasset, essent sacramenta*, quia sensus est, *Eriam si Adamus non peccasset, adhuc remaneret causa, ratione cuius de facto darentur sacramenta*: manet ergo locus præsentis difficultati, ut queramus vera illatum propositionum vera esse ex vi præsentis decreti.

8. P. Suarez disp. 3. dicit, in illo statu, si perseverasset, fuisse futurum in primis cultum Dei externum, & quidem publicum, & publica auctoritate exhibitum; nam hoc consentaneum est homini, qui de se ordinatur ad vitam politicam, & socialem, in qua oporteret, quo homines congregarentur, & virentur in eandem professionem veræ fidei, quod fieri non posset sine publicis actionibus ad id ordinatis. Vnde infert, possibile tunc fore cultum sacrificij, qui aptissimus est ad colendum Deum, imò credibile esse, quod de facto esset sacrificij usus in illo facili statu. Denique adductis multis cõgruentiis, existimat futura fuisse tunc etiam aliqua sacramenta, v.g. Eucharistiæ, & Ordinis, licet non fuissent alia, quæ dicunt ordinem ad peccatum, qualia sunt Baptismus, Penitentia, &c. Hæc autem sacramenta, quæ tunc essent, haberent etiam suam efficaciam à Christo, quem supponit, adhuc Adamo non peccante, fuisse venturum, quare etiam putat, illa sacramenta non fore instituenda ante Christi aduentum, sed post Christum à quo haberent suam efficaciam. Denique addit, in sententia docente, Christum non venturum, si homo non peccaret, probabilius esse, quod nulla tunc essent sacramenta; tum quia omnia sacramenta de facto ordinantur ad significandam gratiam Christi, tum etiam quia si Incarnatio ipsa, ad quam ponendam essent proculdubio plures, & maiores congruentiæ, adhuc non conceditur ponenda, minus debent concedi ponenda sacramenta, ad quæ licet aliquæ sint, pauciores tamen, & minores sunt congruentiæ.

9. Ego in primis pono id, quod omnes admittunt, loquendo scilicet de possibili, non repugnare, quod in illo etiam statu fuissent sacramenta aliqua, imò non paucas rationes congruentiæ potuisse suppetere, ut tunc etiam instituerentur: quæ desumi possunt partim ex vtilitate rerum sensibilium ad significanda mysteria spiritualia, partim ex augmento gratiæ ex opere operato, quod sequeretur ex usu illorum sacramentorum: nam sicut etiam tunc essent viles imagines, & picturæ Sanctorum ad excitandam eorum memoriam, & effectum erga illos; sic etiam

posset Deus uti aliquo signo sensibili, ad significanda sua beneficia, & in usu illius signi sanctificare homines; sicut enim ad exercitium obedientiæ prohibuit usum ligni scientiæ boni, & mali; sic posset ad eundem effectum præcipere usum alterius arboris, & in illo usu hominem sanctificare, de quo latè Suarez sect. 3. ubi affert alias congruentias.

Dico secundò, si Adamus non peccasset, non fuissent vlla sacramenta ex vi præsentis decreti. Hæc est communis Theologorum, ut constat ex iis, quos latè recenset Vasquez in præsentis cap. 2. cuius tamen rationem iam supra reiecit: nec etiam probamus hanc conclusionem ex eo, quod hoc decretum habeat pro obiecto hominem lapsum, quare si homo non peccasset, proculdubio non potuisset esse hoc idem decretum, sed debuisset esse aliud. Hæc, inquam, ratio non est ad rem, quia ut in simili notauimus supra tom. 1. disp. 7. sect. 5. num. 60. quando querimus, an Incarnatio, v.g. futura esset homine non peccante, non alligatur quæstio ad hoc numero decretum, ita ut fuisset Incarnatio volita eodem omnino decreto, hoc enim repugnat, si nunc volita est in remedium peccati, saltem ut propter motuum partiale, sed sensus est, an ex modo, quo Deus nunc fertur in Incarnationem, arguatur bene, quod etiam si deesset motuum peccati, adhuc Deus voluisset Incarnationem propter aliud motuum, quod adhuc remaneret: si enim si aliquis vult dare librum mihi, & propter preces amici, & ex motu misericordiae, tanquam propter duo motiva adæquata, colligimus bene ex hoc modo, volendi, quod etiam si deessent preces amici, dedisset, non quidem hoc eodem decreto, nam hoc decretum respicit illa duo motiva. In hoc ergo sensu dicimus, in præsentis, Deum de facto ita voluisse sacramenta ut ex modo, quo ille voluit, non possit argui, quod ea vellent hoc, vel alio decreto, si deesset peccatum primi hominis. Quare negamus, sacramenta futura ex vi præsentis decreti, hoc est, ex hoc decreto non offendi, ea tunc fuisse futura.

Conclusio ergo sic explicata probari potest primò, quia de facto sacramenta omnia volita sunt à Deo propter Christi merita, & propter gloriam Christi, quæ ex illis resultabat; & licet voluerit etiam illa propter salutem nostram; hanc ipsam tamen salutem, & iustificationem nostram voluit propter merita Christi: suppono autem, homine non peccante, Christum non venturum ex vi præsentis decreti ut supra probauimus dicta disp. 7. ergo ex vi præsentis decreti nulla etiam fuissent sacramenta.

Secundò probatur, quia de facto etiam posito Christo mediatore, & redemptore, adhuc non fuerunt sacramenta generaliter instituta pro omnibus hominibus lapsis; nam Adamus, & Eva post lapsum non habuerunt de facto aliquod sacramentum, quo repararentur, vel quo crescerent in gratia; ergo ex iis, quæ de facto voluit Deus, non potest argui, quod si homo non peccaret, instituisset sacramenta pro hominibus aliis, qui postea fortasse laberentur.

Confirmatur, quia de facto Matrimonium non fuit sacramentum in illo statu, ut diximus, imò nec etiam in tota lege antiqua; ergo non est vnde colligamus, quod Sacerdotium, (si fortè tunc fuisset Sacerdotium & sacrificium) fuisset sacramentum, non enim esset maior ratio de vno, quàm de alio.

Dices, hoc argumentum posse retorqueri contra nos, nam de facto Matrimonium non fuit sacramentum in lege antiqua, & tamen in lege noua incepit esse sacramentum; ergo licet à principio non fuisset sacramentum in statu innocentiae, adhuc potuisset postea institui temporis decursu. Responde-

D 4 tur

10.
Secunda conclusio negat ex vi præsentis decreti.

11.
Explicit conclusio.

11.
Ratio prima conclusio.

Supponit homine non peccante Christum non venturum.

12.
Secunda ratio.

Confirmatur.

13.
Instantia.
Diluitur.

tur in primis, licet id potuisset fieri, non posse tamen argui ita futurum ex iis, quæ Deus de facto fecit: deinde est ratio clara differentia, nam de facto Matrimonium fuit institutum sacramentum novum, sicut & alia plura in lege gratia, propter efficaciam meritorum Christi, qui iam venerat, & potentius influebat in tempus subsequens: at verò in statu innocentia, cum non esset futurus Christus, ut suppono, non apparet, cur sacramenta si futura essent, non fuissent instituta ab initio, illa saltem, quorum capax erat Adamus & Eva, quale erat Matrimonium.

14.
Instantia.

Diluitur.

15.
Instantia.

Diluitur primo.

Secundò.

16.
Vasquez.

Inferitur responsio ad dubium, utrum Adamo non peccante & Christo veniente futura essent sacramenta.

Dices iterum, potuissent institui saltem sacramenta aliqua in illo statu, quæ licet non afferrent gratiam suscipientibus, significarent tamen gratiam, sicut in lege antiqua licet sacramenta non darent gratiam suscipientibus, erant tamen sacramenta, & significabant gratiam aliis dandam. Respondetur, in lege antiqua fuisse talia sacramenta, quia poterant saltem significare, & promittere gratiam futuram postea per Christum. At verò in statu innocentia, in quo non esset futurus Christus, quem sacramenta significarent, & promitterent, non apparet, ad quid debuissent institui, nisi ad causandam gratiam insusipientibus, quam tamen sacramenta legis antiquæ non causabant, & saltem ex vi præsentis decreti non potest colligi, id tunc fuisse faciendum.

Instabit aliquis adhuc, quia ex affectu, quo Deus de facto procuravit salutem, & reparationem hominis lapsi, videtur argui, quod etiam Adamo non peccante, & peccantibus aliis multis ex eius posteris, non dereliqueret eos Deus absque remedio, sed daret iis aliquod sacramentum Pœnitentiæ, ut possent resurgere. Respondetur tamen: Primò, si argumentum Adamo, & peccantibus aliis ex posteris veniret similiter Christus, ut quæteret homines lapsos: consequens autem negavimus dicta disp. 7. sect. 5. quia de facto Christus venit, ut repararetur genus humanum, quod totaliter fuerat perditum; si autem vna pars sola perisset, non fuisset idem motivum; quare ex eo, quod nunc miserit Deus Christum, non potest argui quod tunc etiam mitteret eum. Secundò addere possumus, licet tunc Deus daret aliquod remedium lapsis, non sequeretur, quod daret illis aliquod sacramentum: imo retorqueretur argumentum, nam de facto in toto tempore legis antiquæ, hominibus peccantibus, actualiter post dimissum sibi originale non erat aliquod remedium sacramenti, sed sola contritio; ergo in illo alio statu in quo non essent merita Christi venturi, multò minùs debuisset institui sacramentum aliquod in remedium eorum, qui peccassent, imo posset dubitari, an tunc contritionis remedium sufficeret; nunc enim post peccatum primi parentis ex meritis Christi provenit, quod Deus acceptet contritionem peccatoris, tanquam dispositionem infallibilem, ad iustificationem; suppono enim, contritionem non iustificare formaliter, sed esse dispositionem solum de congruo, licet infallibilem ex lege Dei: tunc autem non est, unde ita certè argui posset, quod contritio deberet habere eandem vim ad Deum infallibiliter placandum.

Ex dictis infero primò, quid respondendum sit ad illud dubium, an si Christus venisset, Adamo non peccante, futura essent sacramenta? ad quod P. Vasquez num. 25. responder negatiuè, tum quia de facto omnia sacramenta instituta sunt ex merito passionis Christi, tunc autem Christus non esset venturus in carne passibili: tum etiam, quia sacramenta de facto instituta sunt, in modum medicinæ; tunc au-

tem nulla opus esset medicina, ergo cessarent motiva præsentis decreti.

Verior tamen videtur pars affirmativa, pro qua potest retorqueri utrumque argumentum Patris Vasquez: nam primum, si aliquid probat, probaret etiam, tunc nihil proflus dandum hominibus propter Christi merita; quidquid enim iis de facto datur, datur propter merita passionis Christi: quare non existente illo motivo passionis, nihil daretur propter Christum. Consequens autem est incredibile, ut constet, ex affectu enim quo Deus diligit illam humanitatem Verbo unitam, & ex infinito valore quorumcumque operum Christi, arguitur bene, quod tunc etiam manerent principalia motiva, quæ nunc sunt, ut Deus veller allicere homines ad Christum, quod non melius fieret, quàm si Christus eos sibi beneficiis, & gratis obligaret: esset enim Christus tunc etiam caput hominum, & per consequens deberet in illos spiritualiter influere; haberent etiam eius merita valorem, & condignitatem infinitam, unde Deus non relinqueret illa abique præmio: cum autem Christus sibi non indigeret præmio, deberet præmiari in aliis hominibus sibi carnis, & naturæ communicatione coniunctis; sicut ergo de facto in præmium meritorum Christi instituta sunt sacramenta, quæ afferant gratiam suscipientibus, non est, cur tunc id etiam non fieret, cum tunc etiam præmianda essent Christi merita: & licet tunc non essent omnia motiva, quæ nunc sunt, scilicet passio, &c. essent tamen æquivalenter, quia illa merita æquivalenter his, cum haberent etiam valorem infinitum, sicut hæc habent.

Similiter retorquere possumus secundum argumentum; nam tunc etiam possent institui sacramenta in medicinam pro iis, qui tunc peccarent, & laberentur, qui licet non omnes essent, sed aliqui, parum refert, nam de facto propter Christi merita non solum sunt instituta sacramenta pro omnibus, qualia sunt Baptismus, Eucharistia, &c. Sed etiam alia sunt instituta pro aliquibus, qui iis indigebunt, scilicet Pœnitentia, Extrema unctio, &c. quæ non sunt omnibus necessaria, vel vilia; ergo tunc etiam propter Christi merita instituerentur sacramenta pro iis, qui peccassent, licet ij non essent omnes, sed aliqui: hæc autem sacramenta iam fuissent per modum medicinæ spiritualis, ut constat. Addere possumus, non fuisse vnicum motivum de facto ad instituenda sacramenta fragilitatem nostram, & indigentiam medicinæ, fuerunt enim alia: v. g. in Eucharistia voluit Christus ostendere abundantiam suæ etgæ homines charitatis; voluit etiam se corporali coniunctione cum suis coniungere, voluit illis abundantior gratiam communicare, non solum ut sanarentur à peccatis, sed ut etiam ad perfectam, & excellentem sanctitatem facillè pervenirent, iuxta illud quod ipse dixerat, Ioann. 10. *Ego veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant.* Ergo deficiente etiam illo motivo indigentia medicinæ, maneret adhuc illud aliud, ut homines abundantius, & perfectius vitam spiritualem consequerentur; quare verisimile fit, quod veniente Christo in illo statu, adhuc institueretur Eucharistia sacramentum, licet non esset rememorative passionis Dominicæ: consequenter autem credi potest, quod daretur sacramentum Ordinis, quo homines disponerentur ad digniùs, sanctiusque tractandum illud venerabile sacramentum, quod idem de aliis sacramentis posset existimari propter similes rationes.

Infero secundò obiter, quid dicendum sit ad illud aliud dubium: si Christus non esset venturus, & perseveraret status innocentia, quo casu diximus,

17.
Affirmativum.
Retorquetur argumentum Vasquez.

18.
Argumentum etiam secundum retorquetur.

19.
Inferitur responsio ad aliud dubium.

cx

Pari negati-
ua ex proba-
bili coniectu-
ra colligitur.

ex vi præsentis decreti, non fuisse futura sacramen-
ta, an scilicet tunc ex vi alterius decreti fuissent?
nam licet non essent ex vi huius decreti, possumus
tamen per probabiles coniecturas ex iis, quæ Deus
nunc voluit, coniectari, quid in eo rerum ordine fe-
cisset Deus. Et quidem, si ex iis, quæ nunc de facto
fecit, coniectandum est, dicendum videtur, quod si
iuxta id quod de facto fecit, tunc esset operaturus,
nulla institueret sacramenta, etiam ex vi alterius
decreti; si enim de facto, præiis iam meritis Chri-
sti venturi, & passuri, adhuc in toto tempore legis
antiquæ nulla fuerunt sacramenta, quæ causarent
gratiam in adultis contra peccata actualia, vt infra
videbimus, neque etiam pro illis, qui in peccatum
laberentur, sed adulti iustificabantur à peccatis suis
personalibus per solum remedium Pœnitentiæ, &
contritionis, nec ipse Adamus habuit ex meritis
Christi aliquod sacramentum, quo iustificaretur à
suo peccato, sed solum idem contritionis reme-
dium, quantumvis non præiis Christi meritis
dari debuissent illa remedia extraordinaria sacra-
mentorum in statu innocentie, pro iis qui tunc pec-
cassent? Pro expiatione autem peccati originalis, aut
pro infantibus, nullum etiam esset tunc neces-
sarium sacramentum, cum nullum fuisset tunc origi-
nale peccatum, & infantes omnes nascerentur in
gratia; denique nec essent sacramenta vacua, sicut
fuerunt in lege antiqua, quia hæc de facto signifi-
cabant gratiam saltem futuram postea per Christum;
tunc autem hoc non haberent, cum non esset futura
vlla gratia per Christum: quare ex nullo capite viden-
tur futura tunc sacramenta, si res mensuranda esset
iuxta id, quod de facto Deus fecit ex præseti decreto.

20.

Verum vero
curritio tunc
esset remedi-
um pro lapsis.
Maius du-
bium est.

Maius dubium esse posset, an pro lapsis daretur
tunc remedium contritionis, sicut dabatur in lege
antiqua, ita vt contritio infallibiliter afferret pec-
cati veniam? diximus enim suprâ, ex vi præsentis
decreti, non dandum tunc tale remedium, cum nunc
efficacia contritionis ad delendum peccatum orta
fuerit ex Christi meritis, propter quæ acceptatur à
Deo illa nostra tenuissima satisfactio pro peccato;
quare si non essent exitura Christi merita, non es-
set tale remedium ex vi præsentis decreti. Hinc au-
tem fieri videtur, quod nec ex vi alterius decreti es-
set, si Deus operaturus esset conformiter ad id, quod
de facto obseruauit, nam de facto ita Deus condon-
at peccatum homini contrito, vt licet contritio
non sit satisfactio condigna: inueniat tamen Deus
semper satisfactionem condignam, & superabun-
dantem, si non ex parte peccatoris, saltem ex parte
Christi, cuius satisfactio applicatur pro homine
contrito; quare licet peccatori remittatur gratis
debitum peccati, illa tamen remissio non fit gratis,
sed pro pretio plusquam condigno respectu Chri-
sti, atque ideo nunquam remittitur peccatum sine
sufficienti satisfactione: tunc autem nulla esset talis
satisfactio condigna, nec ex parte ipsius peccatoris,
vt constat, nec ex parte alterius, cum non esset fu-
turus Christus; ergo vel remitteretur peccatum abs-
que satisfactione condigna, quod non est conforme
ad id, quod de facto Deus facit, vel non remittere-
tur peccatum, etiam posita contritione. Aliunde ta-
men videtur consonum naturæ humanæ, vt post
peccatum non maneret adhuc in hac vita, & absque
spe veniæ; posset enim augere demeritum nouis pec-
catis, & non posset augere meritum, cum non pos-
set gratiam recuperare; hoc autem non videtur con-
sonum statui viatoris; quare cum Deus hanc vitam
vulnerit esse spatium viæ humanæ, consonum viden-
tur, vt vellet dare aliquod remedium, vel spem ve-
niæ veris pœnitentibus.

Ceterum hæc ratio multum probat, probaret
enim ex vi præsentis decreti debuisset tunc etiam
contritionem esse remedium infallibile ad iustifi-
cationem, si enim Deus absolute voluit non dari
spatium viæ, quod non sit æquè aptum ad meren-
dum, ac ad demerendum, & voluit etiam tempus
huius vitæ esse spatium viæ, debuisset tunc ex vi
præsentis decreti vel tollere statim de medio eum,
qui peccaret, vel dare illi spem reparationis, si age-
ret pœnitentiam. Quare ad hanc rationem respon-
deri posset, de facto prouenire ex meritis Christi,
quod spatium huius vitæ sit semper aptum ad me-
rendum, sicut ad demerendum: secluso autem bene-
ficio Dei per Christum, non esset mirum quod ho-
mo maneret in statu viæ, & non posset mereri de
condigno, licet adhuc posset demereri; nam de facto
Angeli, quorum via non fuit alligata ad vnicum in-
stans iuxta veriorem sententiam, sed correspondens
alicui morali nostri temporis; adhuc qui peccave-
runt initio illius morali, remanserunt viatores per
totam morulam, intra quam tamen nemo illorum
pœnitentiam egit, nec iuxta communem senten-
tiam potuit saltem potentia morali agere pœniten-
tiam; non ergo est contra statum viæ, quod non
possit ulterius mereri; satis est, quod potuerit, licet
iam ex sua culpa non possit, in de facto contingit,
hominem aliquem iamiam moriturum non posse
mereri, quia est in peccato, & nihil cogitat de mo-
tius pœnitentiæ; & tamen pro illo brevissimo tem-
pore potest tunc adhuc peccare, si cogitat actu de
obiecto prohibito, quod potest libere velle, aut
nolle. Ecce hic homo adhuc est in via, & potest pec-
care, non potest tamen iam conuerti, aut mereri,
propter inconsiderantiam, quam iam habet mori-
uorum pœnitentiæ. Sic ergo in illo statu posset ho-
mo manere adhuc in statu viæ sine spe veniæ, quam
tamen carentiam spei, & impotentiam merendi ipse
sua culpa incurrisset. Sed licet non posset mereri,
posset tamen, si vellet, non demereri de nouo, nec
augere sibi pœnam nostris peccatis. Itaque, si ex
iis, quæ Deus fecit, coniectura sumenda esset, magis
coniectaremur, contritionem tunc non futuram,
fuisse remedium infallibile ad iustificationem; licet
nec hoc ipsum affirmandum esset, vt certum, quia
benignitas, & misericordia Dei erga homines, ma-
ximè erga pœnitentes, aliunde suadet non leuiter,
Deum tunc aliquod remedium pœnitentibus fuisse
concessurum, quare in hoc puncto, nihil possumus
asserere, sed id totum diuinæ sapientiæ relinquere.

21.

In hoc puncto
nihil asseri-
tur.

SECTIO II.

Verum in lege naturæ, & scripta fuerint
Sacramenta.

PER statum legis naturæ intelligimus statum ab
Adami peccato vsque ad legem scriptam datam
per Moysen: quia tamen de Circumcisione est spe-
cialis difficultas, an fuerit sacramentum conferens
gratiam, quæ postea examinanda est; ideo pro nunc
Circumcisionem etiam ad legem scriptam reiici-
mus, nam licet in Abrahamo inceperit, in lege ta-
men confirmata videtur, & propria erat illius popu-
li Israëliti, cui lex data fuit, atque ideo videtur
comprehendi sub sacramentis legis antiquæ, de qui-
bus postea sermo erit. Loquendo itaque de statu le-
gis naturæ in hac consideratione, potissimum du-
bium est circa remedium illud, quo infantes libera-
bantur ab originali, an fuerit verum sacramentum?
postea facilius erit de aliis sacramentis decernere.

22.

Quid per sta-
tum legis na-
turæ intelli-
gatur.

Primo ergo dubitatur, an fuerit in illo statu re-
medium

23.

Vasquez.

Vera & com-
munis senten-
tia affirmat.

24.

Augustin.

Gregor.
Beda.Bernard.
Hugo.

25.

Ratio conclu-
sionis.
Innoc. III.

26.

Infantia.
Viluitur.

27.

Dubitatur,
an pro tali re-
medio suffice-
ret fides pa-
rentum inter-
na.
Aliqui affir-
mant.
S. Thom.
Vasquez.

medium aliquod pro paruulis decedentibus ante
vsum rationis? Nonnulli enim, quos tacite refert
Vasquez infra quest. 70. disp. 1. 65. num. 1. sentiunt, eos
paruulos omni remedio caruisse, sicut nunc carent
ij, qui moriuntur in vtero, vel qui nati non habent
occasionem Baptismi suscipiendi. Communis ta-
men & vera sententia, nemine fere dissentiente,
concedit, illos habuisse remedium aliquod ex diui-
na ordinatione. Videatur Vasquez vbi supra, & Suae-
rez in presenti disp. 4. sect. 1.

Probatum primò ex Augustino lib. 2. de nuptiis, &
concupiscentiis, cap. 11. & clarius lib. 5. contra Iulianum
Pelagianum, cap. 21. post medium; vbi sic ait, *Nec ideo
tamen credendum est, & ante datam Circumcisionem fa-
mulus Dei, quandoquidem in eis erat mediatrix fides in
carne venturi, nullo sacramento eius opitulatus fuisse pa-
ruulis suis, quamuis quid illud esset, aliqua necessaria causa
Scriptura latere voluerit.* idem habet Gregorius lib. 4.
moral. cap. 2. Beda lib. 1. in Lucam, cap. 8. & homil. de
Circumcisione Domini inter homilias hyemales de San-
ctis, tom. 7. Bernardus epist. 77. & Hugo de S. Victore
lib. 1. de sacramentis, p. 11. cap. 6. & p. 12. cap. 2. post
medium, quorum verba vide apud Auctores citatos.

Secundò probatur ratione generali desumpta ex
Innocentio III. in cap. Maiores, de Baptismo, vbi
de remedio paruulorum loquens, quod per Baptis-
mum, vel Circumcisionem collatum est, subdit:
*Abest enim, ut vniversi paruuli parcant, quorum quotidie
tanta multitudo moritur, quin & ipsis misericors Deus,
qui neminem vult perire, aliquod remedium procurauerit
ad salutem.* Quæ ratio, cum vniuersalis sit, eodem
modo probat, remedium aliquod datum fuisse pro
illo statu legis naturæ: Deus enim omnium salutem
vult; quare saltem in genere, & per se loquendo
aliquod remedium omnibus debuit providere. De-
nique, si in lege Moysis pro masculis paruulis erat
remedium Circumcisionis contra originale pecca-
tum, non est credibile feminas, quæ circumcidi
non poterant, caruisse aliquo remedio; ergo faten-
dum est, illis potuisse adhuc applicari remedium
legis naturæ. An verò Circumcisio habuerit vim
contra originale, postea examinabimus.

Dices; nunc etiam relictæ sunt absque vilo reme-
dio ij omnes, qui moriuntur in vtero. Responde-
tur; in primis hos esse paucos, si cum iis conferan-
tur, qui moriuntur postea in infantia. Adde, iis etiam
fortasse prouidisse Deum, qui paratus erat eos in lu-
cem hanc edere, si parentes aliquibus inspirationi-
bus internis se gubernari permisissent: de quo in
materia de prædestinatione, & licet iis etiam, qui
nati moriuntur, potuissent ita providere dando so-
lùm parentibus cogitationes in ordine ad aliquid
faciendum, quod si fieret, filij peruenissent ad æta-
tem adultam; adhuc tamen hæc prouidentia ita
remota non videtur pro iis sufficiens, quia pro ne-
cessitate ordinaria requiritur prouidentia, & reme-
dium magis ordinarium; quare licet pro iis, qui ex-
traordinariè moriuntur in vtero, sufficiat illa pro-
uidentia extraordinaria; pro iis tamen, qui penè in-
numeri quotidie moriuntur in infantia, requireba-
tur remedium commune, & ordinarium.

Hoc ergo supposito, dubitatur secundò, an pro
remedio paruulorum sufficeret sola interna fides
parentum, an exigeretur aliqua actio externa? Plu-
res dicunt, solam fidem internam fuisse satis abs-
que vilo actu externo. Hos refert latè, & sequitur
Vasquez d. disp. 165. cap. 3. & videtur S. Thomæ in 4.
d. 1. q. 1. art. 6. q. 2. Et probatur ex modo loquendi
Patrum, qui soli fidei maiorem tribuunt iustificatio-
nem infantium in lege naturæ. Sic enim videntur
loqui Gregorius, Beda, Bernard, locis supra citatis.

Contraria sententia communis videtur, & verior,
quam docent communiter Scholastici, quos conge-
rit, & sequitur Suarez sect. 2. eandem sequitur P. Co-
ninch hoc art. 3. dub. unico, & videtur esse clara S. Tho-
mæ in presenti, vbi vniuersaliter docet, debuisse
post peccatum esse signa aliqua visibilia, quibus ho-
mo fidem suam protestaretur de futuro Saluatoris
aduentu, quæ signa dicuntur sacramenta, quia post
peccatum nullus sanctificari potest, nisi per Chri-
stum, quæ ratio clare probat, infantes illos debuisse
iustificari per signum visibile protestatiuum Chri-
sti. Quare non immeritò existimatur mutasse, vel
limitasse, quod dixerat in 4. sententiarum. Solùm
videtur obitare, quod infra quest. 70. art. 4. ad secun-
dum, dicit, quod ante Circumcisionem, non requirebatur
aliquod signum protestatiuum huius fidei, quia nondum
homines fideles seorsum ab infidelibus ceperant adunari
ad cultum vnius Dei. Cæterum ibi potest intelligi,
quod solùm excludat signum aliquod determina-
tum, & mysticum, non verò signum aliquod sim-
plex, & indeterminatum; hoc enim videtur compre-
hendi nomine ipsius fidei, & ipse S. Doctor statim
subiungit: *Probabile tamen est, quod parentes fideles pro
paruulis natis, & maxime in periculo existentibus ali-
quas preces Deo funderent, vel aliquam benedictionem eis
adhiberent, quod erat quoddam signaculum fidei.* Quo
etiam modo intelliguntur Patres illi, qui dicunt,
tunc sola fide pueros fuisse iustificatos: non enim
excludunt fidem exterius manifestatam, sed exclu-
dunt aliud quodcumque signum, vt Sacrificium, Cir-
cumcisionem, &c. nam sicut infidelitas, vel hæresis
simpliciter non accipitur, nisi pro infidelitate, vel
hæresi exterius manifestata; sic fides non excludit,
sed potius includit eius manifestationem externam:
iustificabantur ergo pueri sola fide Mediatoris; sed
tamen fide quæ esset facta fides illorum per aliquam
externam actionem; sicut enim percussit olim à fer-
pentibus sanari non poterant, nisi aspicerent in ser-
pentem æneum à Moysè exaltatum; sic exaltatio
portuit Christum, ut omnis qui credit in ipsum (hoc
est, aspiceret in illum) non pereat. Pueri ergo, qui se-
ipsis oculos non poterant leuare ad serpentem, hoc
est, ad Christum venturum Mediatorem, necesse ha-
bebant aliorum manibus deferri, & hoc faciebant
parentes, dum filios ad Christum dirigebant, & eo-
rum nomine credebant Christum venturum, quæ
tamen debebat esse actio externa, vt aliquo modo
censeretur esse actio filij; nam inter homines vo-
luntas merè interna non obligat vnum alteri, nec
facit quod actio vnius censeatur prodesse, vel obesse
alteri.

Confirmari autem potest rursus hic sensus ex
verbis Augustini supra adductis, vbi non solum di-
cit remedium illud fuisse verum sacramentum, sed
addit, quid illud fuerit, aliqua necessaria causa Scriptu-
ram latere voluisse. Supponit ergo, fuisse aliquem
actum externum; nam internus non latet, si qui-
dem compertum est fuisse actum fidei circa Media-
torem venturum, sed quia non erat sine actu externo,
de quo nescimus, qualis fuerit, ideo dicit Augusti-
nus, aliqua de causa illud sacramentum latuisse.

Rationes item pro hac sententia plures congerit
Suarez. Primò, quia per hoc remedium paruuli ini-
tiabantur, seu consecrabantur Deo. Secundò, quia
ad salutem requiritur & fides, & confessio fidei.
Tertio, quia aggregabantur Ecclesiæ visibili; ergo
per signum aliquod visibile, vt posset constare.
Quarto, quia coniungebantur Christo vt capiti; Quinta.
Christus autem futurus erat caput visibile Ecclesiæ.
Quinto, quia peccatum originale comunicatur per
actionem sensibilem; ergo & remedium ita debebat
comunicari.

28.

Verior senten-
tia negat.
Suarez.
Coninch.
Ratio D. Th.Explicatur
locus D. Th.Pueri iustifi-
cabantur fide
Mediatoris
facta illorum
per aliquam
externam
actionem.

29.

Confirmatur
ex verbis Au-
gustini.

30.

Prima ratio.
Secunda ra-
tio.
Tertia.
Quarta.
Quinta.

Sexta.

Optima con-
suetudo.

communicari. Sexto, quia hic est modus proportionatus, quod homo communicare suam fidem alteri per actionem humanam, & externam. Me maxime mouet, quod si sufficeret fides interna, non video cur non posset illud remedium applicari paruulis absentibus, cum actio interna non indigeat propinquitate sui obiecti, vt feratur in illud, vnde posset vnus homo quotidie applicare suam fidem omnibus paruulis totius orbis, & eos omnes iustificare, quia, vt postea videbimus, non soli parentes hoc remedium poterant valide adhibere, saltem in casu necessitatis; quare potuisset quilibet applicare suam fidem pro omnibus paruulis existentibus in casu necessitatis, & illos omnes liberare ab originali, ita vt nullus vnquam periret ex defectu remedij, imo nec video cur non posset prodesse existentibus in vtero, nam sicut distantia, vel interpositio parietis non impedit efficaciam illius remedij mere intentionalis; sic nec interpositio vteri materni. Hæc autem omnia videntur manifeste absurda, nec ab Auctoribus contrariæ sententiæ conceduntur.

31.
Præcluditur
instantia.

Nec satis facit dicere, quod puer dum est in vtero non censetur habere personam distinctam à matre quoad humanam cognitionem; hoc enim solum referret in ordine ad actiones phycas, & sensibiles, non verò in ordine ad intentionales, quare sicut potest aliquis orare pro puero, dum est in vtero, & pro illo ieiunare, ac alia opera pietatis applicare, sic posset pro illo applicare suam fidem, nisi exigeretur alia actio requirens præsentiam sensibilem; ideo enim nunc non potest baptizari, quia impedit obiculum vteri illam actionem sensibilem, quod impeditur ad fidei applicationem parum referret.

32.
Vasquez.
Ratio Vas-
quez, pro con-
traria senten-
tia rigetur.

P. Vasquez mouetur potissimè ad negandam necessitatem actionis externæ, vt ipse fatetur *num. 1. §. eo* quod alibi negauerat Circumcisionem fuisse causam gratiæ etiam paruulis, vnde consequenter debebat negare omne aliud sacramentum sensibile ad hunc effectum. Ego tamen, licet existimem, illam sententiam, quod attinet ad Circumcisionem, satis probabilem, vt postea videbimus, non ideo tamen censo de remedio legis naturæ idem esse dicendum; quia testimonia Scripturæ, & Conciliorum, vt ibi videbimus, loquuntur solum de Circumcisione, vel ad summum de sacramentis legis antiquæ, quæ dicunt fuisse vacua, & inefficacia; hoc autem de quo nunc loquimur, non pertinebat ad legem illam, sed ad statum legis naturæ. Quare non est inconueniens concedere fuisse verum sacramentum, (hoc enim nomine appellatur ab August. & aliis, vt vidimus) & causatum gratiæ. Hoc tamen libenter concedam, scilicet fuisse solum pro paruulis, qui non poterant alio modo iustificari, non pro adultis, qui poterant per dilectionem Dei, vel per contritionem iustificari, cum enim in illo statu solum videatur prouisum in necessariis, non est cur illud remedium fuerit institutum pro adultis, quibus non erat necessarium, cum alia via posset sibi consulere; Quare sicut nec pro lapsis dabatur sacramentum Pœnitentiæ, sed solum remediū contritionis; idem videtur dicendum quoad primam iustificationem, non fuisse aliquod sacramentum pro illis, sed solum dilectionem, vel contritionem. Quod enim S. Thom. in 4. d. 1. q. 1. art. 2. dicit in illo statu fuisse sacramentum Pœnitentiæ, intelligendum est, latè accepto nomine sacramenti, nam ibi etiam dicit, fuisse tunc sacramentum Matrimonij, cum tamen certum sit, Matrimonium ante legem gratiæ non fuisse verum sacramentum. Cæterum quia adulti, qui ab infidelitate conuertebantur, aggregabant se Ecclesiæ, oportebat saltem ex præcepto, quod vterentur aliquo

signo externo, quo suam fidem protestarentur, & vt constare posset Ecclesiæ de ipsorum reductione.

Durandus in 4. d. 1. quest. 8. negat illud signum sensibile fuisse sacramentum verum, quia non erat determinatè institutum à Deo, sed solum in genere, vt fieret aliquod signum exterius protestatiuum, & manifestatiuum, quodcumque illud esset. Hæc tamen sententiā communiter reicitur & merito, quia ad rationem sacramenti parum refert, quod institutio sit circa aliquod signum determinatum, vel circa disiunctum ex multis. Sic enim supra vidimus, sacramentum Ordinis non habere ex institutione Christi omnino determinatam materiam, sed hanc, vel illam, dummodò sit apta ad significandam traditionem potestatis, &c. Et quidem satis verisimile est, non fuisse in illo statu determinatum à Deo aliquod signum exterius, sed hoc fuisse relictum arbitrio singulorum, vt latè probat Suarez *sect. 1.* Vnde fortasse emanauit vsus in nationes gentium aliquod signum religiosum exhibendi circa infantes ad eorum sanctificationem: sic enim refert Festus, Romanis morem fuisse octauo die maribus, & nono feminis nomen imponendi cum lustratione, & emundatione, quem diem lustricum appellabant Athenienses etiam, teste Suida, decima nocte solebant inuitare cognatos, & notos ad epulas, vt adessent sacrificiis, quæ Deo offerebant pro infante; & tunc etiam nomen illi imponebant: quod de aliis etiam gentibus facile posset obseruari. Vnde credibile est, aliquod vestigium apud illas mansisse illius primæ institutionis qua ex diuina ordinatione infantes aliqua externa actione purgabantur, & dicebantur Deo, per fidem vnus mediatoris.

Dices, etiam in nostra sententiā videri iam concedi, faciliorem fuisse tunc viam salutis paruulis in lege naturæ, quàm sit nunc in lege gratiæ, nunc enim determinatur materia, & forma sacramenti necessarij, scilicet aqua cum talibus verbis, tunc autem quælibet verba sufficerent ad saluandum puerum absque alia materia. Respondetur negando sequelam, quia tunc requirebatur necessariò ad valorem remedij fides explicita Christi venturi, cuius protestatio exterior fieret; quæ fides Christi difficilior tunc erat, quàm nunc sit aqua, & talia verba, tum propter tarditatem hominum, & obscuritatem mysterij, tum propter ignorantiam, quæ apud plures latè grassabatur, tum denique, quia actus fidei secundum se difficilior est, quàm actio baptizandi, quæ etiam si fiat absque vlla fide, dum tamen adsit intentio faciendi quod facit Ecclesiā, erit Baptismus validus, & sufficiens remedium.

Dubitatur tertio, an hæc fides, vel hæc actio externa deberet exhiberi à solis parentibus infantis, an posset validè à quocumque alio applicari: P. Suarez in præfati *sect. 2. paulo post principium*, vniuersaliter docet, id debuisse fieri per parentes, seu per illos, quibus puerorum cura incumberet, quia puer, qui propriam voluntatem non habebat, regi debet in his, quæ ad animam spectant voluntate parentis. Addit verò Suarez, ita nos videre seruatum in alijs remedijs paruulorum à Deo institutis in lege veteri, & noua, de quibus magis nobis constat. In quibus verbis videtur indicare, se non loqui de necessitate ad valorem sacramenti, sed solum præcepti vel Ordinis debiti: nam de Circumcisione, & Baptismo non est dubium, quod haberent valorem, licet ab extraneis etiam inuitis parentibus adhiberentur. Alexander 4. part. quest. 3. memb. 1. §. si autem queratur, dicit, hoc primariò debuisse fieri à parentibus, & propinquis; in eorum tamen defectum, & urgente necessitate, potuisse fieri per alios. P. Vasquez

33.

Durand.
Durandus ne-
gat fuisse sa-
cramentum
verum.
Regitur.

34.

Instantia.

Diluitur.

35.

Dubitatur à
quo hac actio
externa debe-
ret exhiberi.
Suarez exi-
stimat à po-
rentibus.

Alexand.

Vasquez
dicit

dicta disput. 163. num. 246. dicit, indiscriminatim ad omnes pertinuisse illud remedium cum maiori latitudine, quam nunc pertineat Baptismus, quia hic extra necessitate non potest dari nisi à Sacerdote: illud verò remedium quouis tempore, & à quolibet poterat parulis adhiberi.

36. Distinguendum existimo, aut enim sermo est de actione valida, aut de licita. Si de valore loquamur, puto validam fuisse à quocunque fieret, non enim video, quod, aut quale discrimen possit asseri inter Baptismum, & illud remedium: cum autem Baptismus à quocunque conferatur infanti, etiam inuitis parentibus, validus sit, ut suppono, non est, cur illud remedium legis naturæ, quod minus solemne erat, & magis iuxta ipsa principia naturæ, non esset validum etiam ab extraneo, & extra periculum collatum. Si verò quaratur, an licite fieret à quocunque, existimo, sicut Baptismus nunc conferri non potest parulis infidelium filiis, parentibus inuitis, sic nec remedium illud potuisse infidelium filiis parulis adhiberi extra casum necessitatis, nisi consentientibus parentibus: ratio enim, quæ reddit illicitam collationem Baptismi nunc, redderet illicitum illud remedium: ratio autem in Baptismo est, quod deberet paruulus baptizatus extrahi à cura, & potestate paterna, vel relinqui cum manifesto periculo peruerfionis, & irreuerentia veræ religionis, quam per Baptismum suscepit, & quam postea certissime negaret. Hæc verò ratio etiam tunc procederet, nam per illud remedium paruulus suscipisset veram religionem & fidem Christi venturi, per cuius professionem fuisset iustificatus: postea verò cum iniuria eiusdem fidei eam relinqueret manens sub patris potestate, vel extrahendus esset à cura paterna patre inuito; non ergo posset tunc magis esse licitum illud remedium, quam nunc sit Baptismus: cum non esset minus malum, aut minor irreuerentia deferere fidem Christi venturi, & semel susceptam, quam fidem Christi iam nati: utraque enim est fides Christi, ac religio vera, & Catholica.

37. Dices, illud remedium nihil aliud erat nisi offerre paruulum Deo; hic autem actus, cum ex se sit honestus, ac religiosus, non apparet, cur non posset licite, & sancte à quolibet exerceri. Responderi potest primò, licet ille actus ex se potuisset exerceri licite, & laudabiliter à quouis, dum non esset eleuatus ad rationem sacramenti, postquam tamen eleuatus esset à Deo, ut esset sacramentum, non mirum, quod non potuisset licite à quolibet vsurpari; sicut matrimonium antequam esset sacramentum, poterat à peccatore licite, & laudabiliter celebrari; postquam verò est sacramentum, non potest iam licite celebrari, nisi ab eo qui prius se reduxerit ad statum gratiæ, per contritionem, aut per sacramentum Pœnitentiæ. Respondeo secundò, illam actionem potuisse licite, & laudabiliter exerceri à quolibet, si non fieret intentione adhibendi eam tanquam sacramentalem, sed solum ut actionem quandam piam, & impetratoriam; sic eadem actio vngendi infirmum oleo sancto, & orandi pro illo, potest fieri animo ministrandi sacramentum vñtionis à Christo institutum, & tunc non potest fieri licite, nisi à proprio Parocho, & cum talibus circumstantiis, &c. Potest autem eadem actio, & oratio adhiberi, non animo faciendi sacramentum, sed deuotionis causa; sicut solent etiam ægroti vngi oleo lampadis alicuius Sancti cum oratione; & tunc non esset sacramentum, & posset fieri à quolibet etiam Sacerdote absque licentia Parochi, prout factum, & vsitatum esse à multis vngere ægrotos oleo eodem sacramenti, sed non sacramentaliter,

legimus in eorum historiis, quas latè recenset Petrus Archudius de sacramentis Græcorum, in tra- Archudius.
ctatu de Extrema vñctione, cap. 4.

Dubatur quare, an fides illa, cuius protestatio fiebat super paruulos, debuisset esse formata charitate, seu hominis iusti, an verò satis fuerit fides informis, seu hominis peccatoris? P. Valquez ubi supra cap. 4. dicit, in primis non fuisse satis fidem habitualement, sed actualement, deinde existimat probabile satis, quod non requireretur fides formata, sed sufficeret informis; addit tamen, oppositum esse magis consentaneum Augustino, qui videtur exigere fidem formatam, dum hoc solum de famulis Dei asserit, de quibus, inquit, credendum non est, nullo sacramento opitulatos fuisse paruulis suis. Deinde num. 38. dicit, si sufficiebat fides informis, illam quidem fuisse meritum de congruo ad iustificationem paruuli, quia opera etiam peccatoris possunt esse meritoria de congruo. Denique num. 39. licet amplectatur sententiam communem dicentem, remedium illud ex certa lege, & promissione Dei profuisse omnibus paruulis, quibus applicabatur, id tamen dicit ex Patribus colligi non posse qui potius indicant, illud remedium non habuisse certum, & infallibile effectum, sed dependens adhuc ex libertate, & misericordia Dei, qui nulla promissione tenebatur semper concurrere ad paruuli iustificationem, pro quo applicabatur.

P. Suarez in præf. diff. 10. sect. 1. cum aliis, quos asserit per oppositum extremum dicit, non solum non debuisset dari fidem formatam in ministro applicante illud sacramentum, sed nec fidem etiam; fuisse enim satis intentio faciendi id, quod à Deo fuerat institutum, & quod faciebat vera Ecclesia ad iustificandos paruulos, qua intentione posita illud sacramentum, siue poneretur à peccatore, siue à iusto, siue ab infideli, siue à fidei, semper, & infallibiliter haberet suum effectum.

Inter has sententias media via nobis incedendum est: & quamuis non possimus in re adeo obscura aliquid certi asserere; possumus tamen id, quod verisimilius est aliquibus coniecturis inuestigare. Dico ergo primò, non fuisse satis intentionem illam generalem faciendi, quod faciebat vera Ecclesia, nisi adesset vera fides actualis. Hæc videtur esse de mente Patrum, & Theologorum, qui dum de remedio paruulorum in illo statu loquuntur, semper recurrunt, vel ad fidem solam adultorum de Christo venturo, vel ad fidem cum alio actu externo illam protestante: sic enim August. lib. 2. de nuptiis, & concipi- August.
scntiis, c. 11. dicit, per fidem Christi iustificatos illos paruulos. Sed superioribus (inquit) temporibus omnino latuit sacramentum iustificationis ex fide, eadem tamen fides mediatoris saluos iustos faciebat antiquos, pusillos cum magna, &c. Gregorius item lib. 4. moral. cap. 3. vers. 2. quod verò (inquit) apud nos valet aqua baptis- Gregor.
matis, hoc egit apud veteres, vel pro paruulis sola fides, vel pro maioribus virtus sacrificij, &c. Bernardus epist. 77. Bernard.
Adulter quidem fide, & sacrificijs credimus expiatis, paruulis autem etiam solam fidem profuisse, imò sufficere credimus Hugo de S. Victore lib. 1. de sacramentis, p. 12. c. 2. Porro famina (inquit) in populo circumcisionis sola fide saluabantur, &c. S. Thomas in præf. quæst. 70. art. 3. ad secundum, sic ait: Ad secundum dicendum, quod sicut ante institutionem Circumcisionis sola fides Christi futuri iustificabat, tam pueros, quam adultos, &c. Quem modum loquendi obseruauerunt ceteri Theologi, qui omnes videntur exigere fidem, imò fidem vnius mediatoris ad hoc, ut paruuli iustificarentur.

Ratione item probari potest, quia si sola illa intentio generalis absque vlla fide, vel credulitate sufficeret,

36.
Respondemus
valide ab
omnibus, non
tamen licite.

37.
Instantia.
Distinguitur pri-
mo.

Secundò.

38.

Dubatur
quare, an
fides illa de-
buisset infor-
mari Contri-
tione.

Valquez.

Valquez re-
quirit fidem
actualement, &
probabiliter
informata.

39.

Suarez de
omni fide ne-
gat dum ad-
effer intentio.

40.

Primò cõclu-
ditur requiri
fidem actua-
lem.
Probatum est
Patribus.

August.

Gregor.

Bernard.

Hugo.

41.

Ratione pro-
batur quia
aliqui illud
remedium fuf-
fer facilius
Baptismum.

fecerit, certe multò liberaliorem se Deus exhibuisset cum paruulis illius temporis, quàm cum nostris in lege gratiæ, nam tunc nulla cæremonia externa determinatè requirebatur, vt supra diximus ex sententia P. Suarez, sed sufficiebat quælibet actio externa pro arbitrio singulorum. Facilius ergo erat quemlibet etiam infidelem, & Barbarum, qui vel audisset, vel suspicaretur apud aliquam gentem dari modum sanctificandi paruulos, cum hac intentione aliquid agere circa suos paruulos, siue benedicendo siue eleuando, &c. quàm nunc sit habere notitiam Baptismi, & scire beneficium, quo debeat administrari, præterquam quod aliquando accidit, quod defunctu aqua, vel opportunitatis eam infundendi, moriatur plures sine Baptismo etiam in præsentia fidelium, qui eos vellent baptizare. Non est autem credibile, tempore illo, quo ea solùm, quæ necessaria erant, data intelliguntur, adeo illimitatum fuisse & facile remedium paruulorū: & aliunde magis expediens videbatur ad afficiendos homines erga Mediatorem venturū, & ad conservandam eius fidē, & spem, vt in ipso sacramento paruulorū interueniret fides Christi, cuius protestatio fieret aliqua actione externa.

42. Obiicies primò ex Suarez vbi supra, August. lib. 1. contra Cresconium, c. 31. vbi æquiparat Circumcisionem cum Baptismo, in hoc, quod sicut Circumcisio data etiam à Ministro infideli reitèranda non erat (quod idem dici deberet de sacramento legis naturæ) sic nec Baptismus datus ab Hæretico. Respondetur Circumcisionem non fore reitèrandam, quia nec posset physicè, vt ibi loquitur Augustinus, nec expediret, & hoc etiam si absque debita intentione data fuisset: nam ille paruulus iam impleuerat legem Circumcisionis: & iustificationem verò eius oporteret adhibere remedium legis naturæ, scilicet fidem cum protestatione externa. De hoc autem ipso remedio non dicit Augustinus, non fuisse reitèrandum, quando ab infideli fuisset exhibitum.

43. Obiicies secundò exemplum Baptismi, qui etiam ab infideli datus habet effectum; ergo idem debemus dicere de illo remedio in lege naturæ. Respondetur negando consequentiam, quia Baptismus à quocunque datur, datur tanquam à ministro Christi, & est actio Christi; quare non mirum, quod semper habeat efficaciam; illud autem remedium non esset à Christo, sed fides in Christum. Si ergo non esset fides in Christum, non acceptaretur ad iustificationem paruuli.

44. Obiicies tertio ex eodem ibi, quia sicut Patres dicunt paruulos tunc iustificatos fuisse fide parentum, sic idem dicunt de paruulis in lege gratiæ; sic enim loquitur Iustinus Martyr quasi. 56. ad Orisod. & Augustin. lib. 1. de peccat. merit. cap. 2. & libro de vera & falsa penitentia, cap. 2. & Epist. 125. & 107. ergo sicut hoc intelligendum est de fide obiectiua cum exteriori eius professione, non de propria, & interna fide ministri, vel parentis, sic etiam illud prius erit intelligendum.

Respondetur, Patres non dicere vnquam, quod nostri paruuli iustificentur nunc fide suorum parentum, & in primis Iustinus illa quasi. 56. ad questionem propositam de differentia inter paruulos morientes cum Baptismo, aut sine Baptismo, cum neutri quidquam operati essent. Respondet his verbis: Eorum qui baptizati sunt, & eorum, qui non sunt, hac dissimilitudo est quod ij, qui baptizati sunt, bona ea, quæ Baptismus offert, consequuntur: qui autem minus baptizati sunt, non consequuntur. Digni autem habentur iis bonis quæ Baptismus offert, eorum fide qui illos Baptismo offerunt. In quibus verbis non dicit, vt constat, paruulos iustificari fide parentum, sed per Baptismum,

P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.

ad quem consequuntur alia bona gratiæ, & gloriæ, quia verò poterat quæri, cur hi fiant digni Baptismo, & non illi? Respondet ex parte paruuli non dari meritum, dari tamen regulariter ex parte eorum qui eos baptizari procurant; non ergo dantur iis illa bona, eo quod seipsos reddiderint dignos per fidem parentum, sed quia parentes sua fide merentur regulariter de congruo illam gratiam suis filiis, quorum Baptismum sedulo procurant.

Augustinus illo primo, & secundo loco nihil prorsus habet ad hoc propositum, habet tamē lib. 3. de peccat. merit. c. 2. sed nec ibi dicit, paruulos iustificari fide parentum, sed solùm credere per fidem eorum qui dum eos portant, dicunt eorum nomine, se credere, & profitentur articulos nostræ fidei; in quo casu certum est, si illi reuera non crederent, sed essent infideles, non posse in eo sensu, aut eo titulo paruulos appellari credentes, vt constat. Denique in illa Epist. 125. paulò ante finem aliam rationem reddit, ob quam paruuli dicantur credere, scilicet quia recipiunt Baptismum, qui est fidei sacramentum, & ideo appellatur etiam fides, & qui illum recipit dicitur fidelis. In Epistola vero illa 107. in sententia octaua vtramque rationem videtur afferre, vt dicantur credere, scilicet & quia baptizantur, & quia respondent per ora eorum, qui eos portant, se credere. Vbi nota, non potuisse Augustinum hanc solam secundam rationem vt adæquatam ibi afferre, quia cum contingere possit, puerum baptizari, absque eo quod aliquis pro eo respondeat, & dicat, se credere, iam tunc ille puer non posset saluari, quia iuxta Augustinum non pertineret ad illam sententiam Domini, Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit, sed ad illam, qui verò non crediderit, condemnabitur. Quæ sententia, teste Augustino, ad paruulos etiam spectant, ideo necesse fuit duas illas rationes simul indicare, quibus paruuli dicuntur credere, & propter confessionem eorum qui pro ipsis regulariter respondent, & propter sacramentum fidei, quod suscipiunt, quæ est ratio magis vniuersalis. Cæterum nunquam Augustinus dixit, iustificari paruulos nostros fide ipsa parentum: at verò loquendo de paruulis antiquis dixit clarè, non solùm appellatos credentes, sed iustificatos fuisse, & mundatos ab originali ipsa fide parentum. Quare non eodem modo requiritur nunc fides in ministro Baptismi, ac requirebatur tunc in offerente, & sanctificante puerum in lege.

Obiicies quarto ex eodem auctore, quia si requirebatur fides in ministro, redderetur dubiū, & incertum nimis illud remedium, & sæpe esset iterandum. Respondetur, sicut nunc sine intentione debita Baptismus nō esset validus, nec tamen ea de causa iterari debet, quādiu non constat de defectu intentionis: sic nec tunc deberet reitèrari, quādiu non constaret de fidei defectu: nā sicut nunc omnes Christiani non dubitamus de aduentu Christi præterito, & indubitanter respondemus, nos illā credere, sic illi antiqui certissimè credebant, Christum futurum, nec poterant prudenter dubitare de hac sua credulitate, nec ex hac parte poterant prudenter dubitare de valore illius sacramenti. Neque enim quando ad valorem illius sacramenti petimus essentialiter fidē, intelligimus hoc de actu supernaturali fidei; hic enim fortasse ex multis capitibus posset hīc, & nunc nō exerceri, & redderetur minus certus valor sacramenti; sed loquimur de fide minus stricte, quatenus significat assensum determinatū, siue naturalem, siue supernaturalem, siue explicitum, siue confusum, qualem habet vnusquisque, dum recitat symbolum, vel dum interrogatus an credat, respondet se credere.

E Ultimo

45. Explicatur August.

46. Obiectio quarta. Responsio.

47.
Obiectio vltima.

Vltimò obicit, quia vel ille actus fidei exigere-
tur tanquam meritorius saltem de congruo, vel non
vt meritorius, sed vt conditio mera: si dicas hoc se-
cundum, gratis id dicitur; si dicas primum, est fal-
sum, quia nemo præter Christum meretur alteri im-
mediatè gratiam habitualement, & quia deberet illa
fides esse viuua, & formata, vt posset esse meritoria,
quare à peccatore non posset validè ministrari il-
lud sacramentum, quod est contra supradicta.

48.
Quæritur cur
hac fides exi-
geretur.
Non ad me-
ritum condi-
tionem vt pa-
tet.

Occasione huius obiectiois quæri potest, an illa
fides Ministri, vel offerentium, & illa protestatio
exterior requiretur per modum meriti, an verò
per modum solius conditionis? Et quidem suppo-
no, non potuissè requiri vt meritum condignum;
nam valor, & condignitas operis non potest proue-
nire ex promissione, aut acceptatione extrinseca
Dei ad maius præmium, si ipsummet opus de se non
habebat valorem, & condignitatem, vt suppono ex
materia de merito. Cum ergo opera bona hominis
puri non possint de condigno mereri alteri primam
gratiam, vt suppono ex supradictis in tractatu de
Incarnatione, non poterat illa fides mereri paruulis
de condigno primam iustificationem. Difficultas
ergo est de merito de congruo.

49.
Durand.
Durandus re-
quiris forma-
tam & meri-
toriam.
Vasquez.

Durandus in 4. dist. 1. q. 8. supponit, illam fidem
debuissè esse meritoriam, atque adeo debuissè esse
formatam, non quidem semper in ipso applicante,
sed vel in ipso, vel saltem in reliquo Ecclesiæ cor-
pore, cuius nomine illa fides paruulo applicabatur.
Huic sententiæ partim accedit Vasquez c. 4. qui li-
cèt non exigit fidem in corpore Ecclesiæ, sed in so-
lo applicante, nec etiam eam exigit semper forma-
tam, sentit tamen fuisse meritoriam de congruo.

50.
Suarez.
Magis placet
non debuissè
esse merito-
riam, nec de
condigno, nec
de congruo.
Ratio.

Magis placet sententia Suarj, & aliorum, qui ne-
gant, illam debuissè esse meritoriam de condigno,
aut de congruo: in primis enim, si requiretur meri-
toria, pro vt ab ipso applicante: semper ferè redde-
retur dubius valor sacramenti, quia vix posset sciri
illam applicationem fuisse vndequeque bonam, &
honestam, & non habuissè admixtum aliquem fi-
nem inhonestum, qui facillimè solet insinuari in
operationibus, & difficillimè percipitur: eo autem
ipso operatio esset vitiosa, & per consequens non
posset esse meritoria. Vnde sicut omnes possemus
rationabiliter dubitare de valore nostri Baptismi,
si ad ipsum essentialiter exigeretur in baptizante
voluntas meritoria, & vndequeque honesta; sic in
illo statu propter eandem rationem meritò dubita-
ri posset de iustificatione omnium paruulorum, &
debuisset reiterari sæpius illud sacramentum.

51.
Rejicitur Du-
randus & im-
pugnatur.

Quod verò nec pro vt à reliquo Ecclesiæ corpore
debuisset illa fides esse meritoria, probat Suarez,
quia si hoc esset, nunc etiam dici posset effectum
Baptismi tribui hoc modo Ecclesiæ; non enim est
minus efficax nunc meritum Ecclesiæ, quàm fuerit
in lege naturæ. Sed ad hoc dici posset, baptizantem
nunc operari tanquam Ministrum Christi, & in no-
mine ipsius, atque adeo non indigere aliqua hone-
state proveniente ab Ecclesiâ, cum hæc actio pro vt
oritur à Christo sit satis efficax; tunc verò Mini-
strum non fuisse operatum nomine Christi, atque
adeo oportuissè operari saltem nomine Ecclesiæ, vt
eius actio pro vt ab Ecclesiâ placeret Deo.

52.
Quidquid sit
ille modus nõ
expediret.

Verum quidquid sit, an ille modus operandi no-
mine Ecclesiæ sufficeret ad reddendam hanc actio-
nem Ministri meritoriam: ille tamen modus non
erat expediens, aut vtilis in illo statu, quia ad hoc,
vt Minister operaretur nomine Ecclesiæ, deberet ab
ipsa Ecclesiâ deputari, vt eius nomine ageret; nemo
enim agit nomine alterius, nisi ab ipso accipiat
mandatum, vt fiat quasi eius procurator, vt constat:

tunc autem non constituerent singuli homines
tanquam procuratores, aut Ministri ab vniuersa Ec-
clesiâ, vt ipsius nomine operarentur: imò nec posset
id fieri. Nunc certè Sacerdotes orant nomine totius
Ecclesiæ Christianæ, quia ipsa efficit vnum corpus,
& ratum habet quicquid eius caput supremum facit.
Vnde & Sacerdotes qui à summo capite medijs Epi-
scopis constituuntur, sunt quasi Mandatarij totius
Ecclesiæ, quamdiu ipsa Ecclesiâ non reuocat man-
datum, vt contingit in Sacerdote excommunicato,
& præciso, qui iam non potest offerre nomine Ec-
clesiæ propter eius Ecclesiæ reuocationem. At verò
in statu legis naturæ nec fideles coniungebantur
omnes in aliquo Concilio, nec habebant aliquod
supremum caput, cui omnes subordinarentur, & à
quo postea aliqui acciperent facultatem operandi
nomine totius Ecclesiæ. Quomodo ergo, aut vnde
habebat hæc actio hic, & nunc fieri nomine totius
Ecclesiæ, cum Ecclesiâ huic Ministro nec mediâtè,
nec immediâtè talem vnquam facultatem, aut man-
datum dedisset? Non ergo poterat exigi illa actio
vt meritoria, ex eo quod fieret nomine Ecclesiæ.

Hinc infero, potuisse valere illud sacramentum,
etiã si actio illa hic, & nunc, non solum non esset
meritoria, sed esset demeritoria, & mala in genere
moris propter prauam intentionem Ministri, sicut
nunc Baptismus valet, & iustificat paruulum, licèt
applicetur per actionem malam, & demeritoriam
ex praua intentione baptizantis. Dices, Ad quid
ergo Deus exigeret illam actionem, & fidem Mini-
stri, si non esset bona? tunc enim non placeret, sed
potius displiceret Deo; ergo non moueret illum ad
dandam gratiam, sed magis ad indignationem. Re-
spondetur non est nouum, quod ad aliquam gratiam
obtinendam exigitur aliqua actio, quæ secundum
se sit bona, & honesta; & licèt in particulari, & in
indiuiduo postea non fiat honestè, adhuc obtineat
effectus. Sic enim Pontifex concedit indulgentiam,
vel largitur pecuniã in diuino sit mala veniali-
ter ex aliqua circumstantia, vt si fiat ob vanam glo-
riam, vel vt placeat alicui, &c. adhuc habebit fru-
ctum indulgentiæ, si non ad sit aliud impedi-
mentum peccati mortalis, vt docet communis sententia,
quia nimirum Pontifex non exigit opus bonum in
indiuiduo, sed solum illud opus, quod ex obiecto est
bonum; nam licèt in aliquo hoc non sit honestum,
ocasio tamen ipsa, quæ datur ad hoc, vt fiat hone-
stè à pluribus, & frequentius, est magnum bonum
mouens rationabiliter Pontificem ad dandam in-
dulgentiam omnibus, qui illud fecerint, sic etiam
fides Christi, & eius protestatio externa ex se est tale
bonum, vt licèt ab aliquo non fieret honestè, mo-
ueret tamen Deum rationabiliter ad concedendam
gratiam pueris, quoties tali modo offerrentur, quia
hæc occasione homines allicerentur ad illos actus
faciendos, & vt in plurimum fierent honestè, licèt
aliquando vitarentur ob aliquam circumstantiam.

Sed vrgebis adhuc, quia Augustinus, quando di-
cit, pueros in lege naturæ fuisse iustificatos per fi-
dem Mediatoris, loquitur de fide honesta, & diuina,
nam lib. 2. de nuptijs, cap. 11. eidem fidei, cui tribuit
vim iustificandi adultos, tribuit etiã vim mundandi
paruulos: & tamen in adultis requiritur fides hone-
sta, vt constat; item lib. 5. contra Iulianum, cap. 11. so-
lum loquitur de fide famulorum Dei: ergo non de
fide peccatorum. Propter hæc P. Vasquez, vt dixi,
putat, Augustinum postulas ad valorem illius iusti-
ficationis, fidem non solum honestam, sed etiam viuam,

53.
Illatio.

Instantia.

Responsio.

54.
Obiectio ex
August.

& formatam, nam nomine famulorum Dei non possunt intelligi peccatores. Hoc tamen non cogitum quia apud Ecclesiasticos Auctores, imò & ab ipsa Ecclesia in multis orationibus peccatores etiam, quibus petitur venia peccatorum, appellantur famuli Dei: tum etiam, quia, licet Augustinus utrobique agat de fide honesta; non tamen negat, fidem etiam infortem, aut actionem vitiatam ex aliqua circumstantia fuisse satis ad iustificandos paruulos, imò ex iis, quæ Augustinus concedit, colligimus nos debuisse etiam sufficere talem fidem propter inconvenientiam, quæ sequeretur, si sola fides formata, vel actio meritoria sufficeret ad gloriæ illius sacramenti.

Hinc infero contra eundem Vasquez, non esse contra mentem Patrum, quod habuerit actio illa ex lege Dei effectum certum, & infallibilem, iustificandi paruulum; imò hoc ipsum colligi ex ipsorum verbis, nam, ut supra vidimus, frequenter appellant illud nomine *sacramenti*, sacramentum autem esse non potest, quod ex institutione diuina non habeat significare suum effectum sacramentalem, & per consequens infallibiliter, nisi adit obex; ergo non dubitabat Augustinus & Patres de effectu illius actionis, quam appellabant sacramentum.

Obicit primò Bedam, *homilia de Circumcisione Domini inter hyemalis de Sanctis, tom. 7.* vbi dicit: *solum à primi reatus vinculis absolueri curabant*, nam illud votum *curabant*, indicat incertitudinem effectus: vbi enim est certitudo, non est illa animi sollicitudo, nemo enim dicit, quod nos curamus per Baptismum, quod pueri soluentur. Hoc tamen frivolum est, nam licet de effectu non sit incertitudo, est tamen sollicitudo de adhibenda causa, ne fortè ex eius defectu impediatur effectus: unde non inepè diceretur aliquis sollicitus circa pueri salutem procurandam, quando procurat eius Baptismum.

Afferit secundo Hugonis verba supra relata, vbi ait, quod hoc remedio paruuli non *improbabiliter saluari existimantur*: ergo non censebat, certa lege consequi illum effectum; sed neque hoc est alicuius ponderis, nam probabilitas non est de effectu, sed de lege ipsa Dei statuta: quia enim certum non erat Hugoni, an Deus tale remedium prouideret paruulis in lege nature; ideo dixit, non improbabiliter posse existimari, quod Deus statuerit tunc remedium certum, & infallibile ad saluandos pueros.

Tertiò affert Gregorium etiam supra relatum, qui pariter loquitur de paruulis, & adultis, dicens, *Quod verò apud nos valet aqua Baptismatis, hoc egit apud veteres, vel pro paruulis sola fides, vel pro maioribus virtus sacrificij*, &c. sed non habebant effectum certum sacrificia illa pro iustificatione adulti; sed incertum quatenus impetrabant à Deo affectum aliquem bonum in adulto, quo dispoheret se ad iustificationem; ergo eodem modo sentit de paruulis. Respondetur admitendo, eodem modo sentire Gregorium, de vtrisque, nam in vtrisque sentit effectum infallibiliter sequi: posita tamen dispositione proportionata singulis; scilicet pro paruulis fide offerentis, & pro adultis dilectione Dei, vel contritione. Nam sicut Baptismus eandem habet infallibilitatem in adulto, & in paruulo; diuersam tamen dispositionem requirit in illis, nam in adulto requirit attritionem, & in paruulo nullam prorsus: sic sacrificia, & fides eundem effectum operantur tunc in adultis, & paruulis, & cum eadem certitudine, posita tamen diuersa dispositione iuxta diuersitatem personarum.

Dices, ad quid ergo erant sacrificia in adultis, si prerequisitebatur dilectio Dei vel contritio, quæ sola sufficeret? Respondetur, si requirebantur sacrificia,

P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.

hoc fuisse ex præcepto Dei, qui voluit penitentiam internam manifestari sacrificiis externis, sicut etiam pro peccatis personalibus diuersa sacrificia præcipiebantur: quando ergo sacrificium offerri poterat, non poterat iustificari homo sine illo, quia omitendo illud, iam peccaret contra præceptum; quando verò non poterat offerri, iustificabatur homo per solum affectum internum, in quo includebatur sacrificium in voto, cum ibi esset propositum seruandi omnia præcepta diuina. Sed sacrificia non concurrant ad gratiam, nisi remouendo prohibens, scilicet peccatum actuale, & ideo non erant sacramenta.

Restat pro complemento dubium de aliis sacramentis, an præter hoc remedium originalis, fuerint alia sacramenta in lege nature? P. Suarez *sect. 4.* & P. Vasquez *in præfati quest. 61. art. 3.* cum aliis dicunt, non fuisse communiter alia sacramenta in illo statu, quia non dabantur tunc nisi necessaria ad salutem; & quia non constat de aliquo signo diuinitus tunc instituto ad significandam, & causandam infallibiliter gratiam: erant ergo tunc sacramenta aliqua minus propriè dicta, non tamen propriè, & in rigore. Addit tamen P. Suarez, fuisse fortasse in aliquo casu sacramentum aliquod diuinitus institutum pro aliqua familia, v. g. quale existimat fuisse sacrificium illud Melchisedech, quod continebat significationem, & promissionem Christi venturi, & gratiæ per ipsum dandæ, atque etiam suo vñ sanctificabat homines aliqua sanctitate imperfecta. P. Vasquez negat, illud sacrificium fuisse sacramentum, quia licet significaret Eucharistiam futuram, non erat institutum ad hoc communiter significandum; quod tamè requiritur ad rationem sacramenti, quia alioquin matrimonium etiam fuisset tunc sacramentum, quia Adamo saltem significauit mysterium Incarnationis, & coniunctionem futuram Christi cum Ecclesia; hoc autem non conceditur, ergo nec illud sacrificium fuit sacramentum, licet ipsi Melchisedech significauerit fortasse mysteria futura gratiæ.

Hoc argumentum non videtur vrgere; quia ad rationem sacramenti non video, cur requiratur, ita institui ad significandam gratiam, ut omnibus communiter id significet; non enim requiritur magis significatio in sacramento, quàm in sacrificio: nam sicut sacramentum est signum gratiæ, sic sacrificium debet esse aliquod signum, quo protestamur, Deum esse autorem vitæ, & mortis nostræ: & tamen ad veram rationem sacrificij non requiritur, quod illud signum in ratione signi sit omnibus communiter notum, Christus enim in cruce obtulit verum sacrificium Deo, ut suppono, & tamen non omnibus communiter significabat mors illa talem protestationem, nec communiter existimabatur sacrificiū: ergo similiter, licet oblatio facta à Melchisedech non significabat omnibus communiter gratiam futuram, non ideo excluditur à vera ratione sacramenti.

Ratio autem est, quia ad rationem signi humani in rigore satis est, quod fuerit institutum à Republica, vel ab habente auctoritatem publicam, & communem, licet adhuc illa institutio non sit omnibus manifesta. Sic enim Adam imposuit nomina rebus, per quam impositionem factam ab Adamo ut capite & Principe hominum, iam voces illæ erant signa humana, etiam si ad aliorum noticiam non venisset. Similiter ergo Christus ut princeps Ecclesiæ potuit suam mortem instituere ad significandam talem potestatem, quæ significatio est propria sacrificij, atque adeo illa mors erat verum sacrificiū, licet pro tunc non esset omnibus communiter manifesta oblationem Melchisedech in signum gratiæ futuræ, licet

60.

Quartum autem præter hoc fuerint alia sacramenta. Suarez. Vasquez. Communis sententia negat.

Suarez in aliquo casu admittit ut sacrificium Melchisedech.

Vasquez negat & probat.

61.

Eius argumentum reijcitur.

Ratione probatur.

licet illa significatio pro tunc non omnibus, sed aliquibus esset nota, hoc tamen erat satis, ut esset signum gratiae; & per consequens sacramentum. Quod rursus potest confirmari ex sacrificio Abrahamae praepcepto, ut scilicet immolaret filium suum, quae tamen actio, & eius significatio non erat omnibus nota, sed soli Abrahamae; & tamen erat verum signum ex diuina institutione.

62. Aliunde posset magis dubitari, an habuerit aliud requisitum; diximus enim supra, requiri ad omne sacramentum, quod suo usu aliquo modo sanctificet recipientes. Vnde exclusimus à ratione sacramenti sacrificia praecise, ut sacrificia sunt, cum ergo non constet, illud sacrificium attulisse aliquam sanctitatem suo usu, non videtur habuisse omnia, quae requiruntur ad sacramentum. Ceterum neque ex hoc capite potest efficaciter id negari, aliquis enim existimabit, illum panem, & vinum à Melchisedech oblatum habuisse ex diuina institutione, quod conferret aliquam sanctitatem saltem imperfectam suscipientibus; nam Patres antiqui quos affert Suarez 1. tom. in 3. p. disp. 46. sect. 4. supponunt communiter, Melchisedech dedisse Abrahamae illum panem, & vinum in cibum, & potum. Sic testatur Clemens Alexandrinus 4. Stromat. circa finem. Theodoretus q. 63. in Genes. & alij. Quod quidem non videtur factum ad meram refectionem corporalem, tum quia non est decens adhibere cibum, & potum consecratum ad merum usum prophanum; tum etiam quia non est credibile, Abrahamum diuitem, & spoliis inimicorum onustum, indiguisse pane, & vino illo ad refectionem corporalem. Vnde non est improbabile, fuisse illum cibum, & potum ordinatum ad aliquem usum sacrum, & ad sanctificationem aliquam suscipientium.

Suarez.

Clem. Alex.
Theodor.

Colligitur
probabile esse
quod dixit
Suarez.

63.

Genes. 15.
Genes. 8.

Non est fundatum ad dicendum alia sacrificia illius temporis fuisse sacramenta.

64.

Dubatur de Sacerdotio nihil ipsi deesse videtur ad sacramentum.

65.

Infantia.

Coninch.

Reijctur
Coninch.

Dubitari posset hoc ipsum de aliquibus aliis sacrificiis illius temporis, quae à Deo etiam ipso videntur fuisse peculiariter instituta, quale fuit illud sacrificium Abrahamae Genes. 15. de Vacca trienni, & capra trima, &c. Et illud quod obrulit Noë Genes. 8. de pecoribus, & volucribus mundis, ubi plures sentiunt illam discretionem inter animalia munda, & immunda, fuisse ex ordinatione diuina. Ceterum quidquid sit de hoc, non est fundamentum ad dicendum, illa fuisse vera sacramenta, non enim constat fuisse ordinata ad sanctificationem aliquam communicandam, quare solum sistent intra rationem sacrificij.

Magis posset dubitari de sacerdotio ipso, quod tunc erat, an fuerit verum sacramentum, constat enim Melchisedech fuisse verum sacerdotem Dei altissimi, constat etiam, illud sacerdotium significasse sacerdotium Christi, & per consequens gratiam per Christum dandam, ergo illud erat signum gratiae, aliunde verò per illud sacerdotium conferebatur proculdubio aliqua sanctitas, saltem imperfecta, personae cui conferebatur. Nihil ergo illi deerat ad rationem sacramenti.

Dices, etiam prima tonsura confert aliquam sanctitatem, & sacramentalia omnia, quae nunc sunt in Ecclesia conferunt etiam aliquam sanctitatem, & tamen non sunt sacramenta. Respondet P. Coninch. in praesenti num. 24. tunc non fuisse de ratione sacramenti, quod conferret gratiam sanctificantem, sicut nunc est; quare minus sufficeret tunc ad rationem sacramenti. Sed hoc non potest stare, quia essentiae rerum sunt immutabiles, quare si essentia sacramenti tunc non includebat conferre gratiam, nunc etiam esset sacramentum id, quod haberet omnia, quae tunc essent de ratione sacramenti. Aliunde tamen exclusimus supra sacramentalia, & primam

tonsuram à ratione sacramenti, quia scilicet non significat practice gratiam, nec praesentem, nec futuram, quae tamen requiritur ad omne sacramentum etiam in lege antiqua, & naturae, ut supra explicuimus.

Adhuc tamen videtur verius, quod sacerdotium in lege naturae non fuerit sacramentum, quia non erat ex diuina institutione, sed ordinatione humana. Quod clarè videtur docere Anacletus Papa in epist. 2. decretali, ubi dicit, Sacerdotium initium sumptum ab Aaron, quia licet aliqui (inquit) prius legantur sacrificium obtulisse, ut Melchisedech, & Abraham, hi tamen spontanea voluntate, non tamen sacerdotali auctoritate hoc fecerunt. Quae eadem verba ex Isidoro afferuntur, & approbantur, in Concil. Aquisgranensi cap. 11. in quibus non negatur, Melchisedech fuisse verè Sacerdotem Dei, hoc enim scriptura aperte affirmat, sed solum significatur, non habuisse sacerdotium illud ex diuina ordinatione, hoc enim incepit ab Aaron, sed habuisse illud, vel ex electione populi, vel ex hereditaria successione, atque adeo non potuisse esse sacramentum, cum eius collatio non fieret ex diuina institutione, sed humana.

Posset contra hoc obici, quod si Sacerdotium Melchisedech non fuisset ex diuina institutione: non fuisset excellentius, quam Sacerdotium Leuiticum, quod fuit à Deo institutum, consequens autem videtur contra intentionem Pauli ad Hebr. 7. vbi latè probat excellentiam Sacerdotij Melchisedech supra Leuiticum Sacerdotium, ut inde appareat sacerdotium Christi, quod fuit secundum ordinem Melchisedech, & non secundum ordinem Leuiticum, excellentius fuisse Leuitico.

Respondetur, in primis Paulum ibi nolle praeferre sacerdotium Melchisedech, ita ut in omnibus fuerit excellentius, potuit enim in multis, quae ibi numerantur excellere, licet in aliqua alia circumstantia superetur à sacerdotio Leuitico. Deinde tota illa comparatio Pauli procedit magis de sacerdotio Melchisedech, prout figuratum erat, quam secundum id, quod reipsa habebat, praefert enim illud ex eo, quod Melchisedech fuerit, sine patre, & matre, & sine genealogia, & quod fuerit sine initio, & sine vita; quae omnia reipsa non habuit Melchisedech, ut constat, quia reuera habuit parentes, & genealogiam, & natus, ac mortuus est; sed quia in Scriptura nihil de his omnibus dicitur, ut melius representaret Christum, qui ut Deus non habuit matrem, & ut homo non habuit Patrem, & cuius sacerdotium non fuit per successionem, nec habuit finem in morte, ideo Melchisedech dicitur illa omnia representatiue habuisse; id est, prout introducit in Scriptura haec habuisse ad representandum Christum. Similiter ergo excellentia illius sacerdotij supra Leuiticum sufficit quod fuerit repraesentatiua, seu quod fuerit aptior ad representandam maiorem excellentiam sacerdotij Christi; sicut ferpens aeneus exaltatus à Moysè in deserto, & Christum praefigurans erat quidem representatiue excellentior quam Sacerdotes ipsi Leuitici, licet in se ipso esset inferioris excellentiae ut constat. Cum hoc tamen stare potest, quod sacrificium illud fuerit à Deo praescriptum, licet sacerdotium aliunde iam habuisset Melchisedech.

Ex dictis facile colligitur, quid dicendum sit de tempore legis scriptae, in qua constat fuisse vera, & plura sacramenta, sic enim ea appellant scripta me Patres, & Concil. Florent. sub Eugenio in decreto illo vnionis, ubi dicitur sacramenta legis antiquae solum figurasse gratiam. In quibus verbis aperte supponit, fuisse tunc vera sacramenta, quod idem Concil. Flor. Trident. sess. 7. can. 2. his verbis: Si quis dixerit,

66.

Verius ergo est non fuisse sacramentum quia non erat ex diuina institutione.

Conc. Aquil.

67.

Obiectum.

68.

Respondetur primo.

Secundo.

69.

Ex dictis colligitur in lege scripta fuisse vera & multa sacramenta. Concil. Flor. Trident.

Potissimum locum in illa habet Circumcisio.
 dixerit, ea ipsa noua legis sacramenta à sacramentis antiquae legis non differre, nisi quia caeremoniae sunt aliae, & alij ritus externi, anathema sit. In his sacramentis potissimum locum habere videtur Circumcisio, quae licet non inceptit à Moyse, sed ab Abraham; dicitur tamen pertinere ad legem scriptam, quia ipsa fuit iterum stabilita, & erat ianua ad ingrediendum in caetera sacramenta, & caeremonias legis illius. An verò Circumcisio habuerit vim conferendi gratiam suscipientibus ipsam, & remittendi peccatum originale? pertinet ad quaestionem de effectu sacramentorum. Quare de hoc agemus infra disp. 5. Nunc sufficiat nobis, illam fuisse verum sacramentum, quia siue dederit, siue non dederit gratiam in suo vfu, erat tamen caeremonia sacra sanctificans & coniungens personam cum Deo aliquo modo, & aliunde praefigurabat gratiam dandam in nostris sacramentis, vt testatur Augustinus lib. 6. contra Iulianum, & alij Patres communiter.

August.
 70. *Reducuntur ad tres classes.*
Prima classis.
Secunda.
 71. *Tertia.*
 Praeter Circumcisionem fuerunt plura alia sacramenta in lege veteri, quae reduci solent à Theologis cum S. Thom. 1. 2. quaest. 102. art. 5. ad tres classes. Prima est eorum, per quae consecrabantur Sacerdotes, & Pontifices, quae figurabant nostrum sacramentum Ordinis. Secunda est eorum, quorum vfu, & participatione suscipientes coniungebantur Deo, & confirmabantur magis in legali sanctitate, qualis erat vfu agni Paschalis, qui significabat nostram Eucharistiam. Tertia denique continebat lustrationes, & expiationes legales, quibus homines à fordibus legalibus mundabantur, quae figurabant nostrum sacramentum Poenitentiae: omnia enim illa erant vmbra, & figura nostrorum sacramentorum. Alia de his sacramentis videri possunt apud Suarez in praesenti disput. 5. sect. 2.

SECTIO III.

Vtrum in lege noua fuerint necessaria Sacramenta.

De fide certum.
Saepe definitum contra Haereticos.
 71. Conclusio est certa de fide, sumpta necessitate conuenientia, vt saepe monuimus in hac disputatione. Est autem definita saepe contra plures Haereticos, quos late enumerat Suarez, & Valquez in praesenti, qui vel omnia, vel aliqua sacramenta nouae legis negarunt. Constat autem ex illis Scripturae locis, ex quibus singula sacramenta colliguntur, quae ad singulorum sacramentorum materias spectant.

Prima congruentia ratione eruditissimi nostri.
Dionysius.
Origenes.
Cyrillus.
Chrysostomus.
August.
 72. Rationes congruentiae variae possunt adduci, prima ratione eruditionis nostrae: est enim homini connaturalis per signa sensibilia venire in cognitionem rerum spiritualium & diuinarum, de quo videri possunt Dionysius de Ecclesiastica hierarchia cap. 1. Origenes 4. contra Celsum, Cyrillus primo contra Iulianum Augustum; Chrysostomus hom. 38. in Matth. August. 5. in Genes. ad litteram cap. 6. sic etiam Socrates suam doctrinam tradebat per similitudines: imò eidem tribui solent fabulae, quae sub nomine Aesopi circumferuntur, vt ait Caiet. 3. p. 9. 42. art. 4. & denique hac eadem ratione vitur Concil. Trident. sess. 22. cap. 5. ad ostendendam necessitatem ritus externi, & caeremoniarum sensibilibus quae in Missa adhibentur. Cuius natura (inquit) hominum ea sit, vt non facile queat sine adminiculis exterioribus ad verum diuinarum meditationem sustollere, propterea pia mater Ecclesia, &c. quam rationem optime declarat Chrysostomus homil. 83. in Matth. & 60. ad populum, & obiter August. 3. de Trinit. cap. 4.

Caietan.
Trident.
 73. Secunda ratio congruentiae est, vt in ipsa sacramenta.

P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.

mentorum susceptione protestemur fidem nostram, & colamus Deum sacramentorum auctorem. Tertia est, quia sicut habemus spirituales animas, ita habemus & corpus, vnde & anima, & corpore debemus Deo obsequium debitum rependere. Quarta est, vt ostendatur Dei sapientia, quae non solum contraria contrariis curat, sed & similibus, sicut canit Ecclesia, vt qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceret; sic etiam oportebat, vt homo, qui per affectum ad sensibilia corruebat, per vsum eorundem sensibilibus sanaretur, vt medelam ferret inde, hostis vnde laeserat. Quinta propter humilitatem nostram; merito enim subiicitur rebus inferioribus, & inanimis, qui rationi, & Deo subiaci noluit. Sexta ratio adduci solet ad ostensionem diuinæ potentiae, quae tantam efficacitatem vilibus creaturis communicat. Septima est, vt esset medicina praeseruatiua: cum enim homines propendeant ad externas caeremonias, & ritus, si non essent haec ipsa externa à Deo nobis iniuncta, facile homo ex se ipso declinaret ad cultum externum superstitiosum. Hac enim de causa Deus in lege antiqua tot sacrificiorum differentias instituit, vt populum ad idololatriam propensum illis externis ritibus in vero cultu contineret, vt dicit S. Thomas 1. 2. quaest. 102. art. 3. & ad Hebr. 10. Antonin. 1. part. agens de sacrificiis. Alexand. 4. p. quaest. 6. memb. 4. art. 1. & 3. ad 3. vbi adducit Origenem, & Glossam in 6. Ierem. de quo videri possunt Hieronym. in Isai. cap. 6. 56. & 60. Clemens primo Recognitionum fol. 16. & 6. Constit. Apost. cap. 22. & Galat. lib. 2. de Arcanis Scripturae, cap. 11.

Octaua ratio esse potuit, vt homo possit esse de sua salute securior: experimur enim, nos sacramenta percipere, & aliunde scimus, haec efficaciter causare gratiam, vbi non datur obex. Si autem signum gratiae esset aliquis actus interior, multò magis dubitaremus, quia non solum essemus dubij de dispositione requisita, sed etiam de ipsa sacramenti appositione. Nona ratio esse potest propter conciliandum amorem inter fideles; nam vnio cognita in his signis externis, & ritu, & caeremoniis, iuuat incredibiliter ad vinciendos animos, & fouendum amorem. Quam rationem attigit etiam Augustinus 19. contra Faustum, cap. 11. Decima ratio esse potuit ex parte capitis nostri Christi, qui cum sit Deus, & homo, ac remedium nostrum operatus fuerit actibus, non solum internis, sed externis, & visibilibus; sic oportuit coli à nobis sensibilibus etiam signis, quibus eius memoria sensibilibus persisteret. Vide alias rationes apud Suarez in praesenti disput. 6. sect. 1.

De excellentia nostrorum sacramentorum supra sacramenta legis veteris agi solet in praesenti. Quae certa videtur de fide in Concilio Florentino & Tridentino supra adductis, vbi comparantur vtraque sacramenta, & praefertuntur nostra. Hanc autem excellentiam paucis indicauit Augustinus d. lib. 19. contra Faustum, cap. 13. vbi de nostris sacramentis dicit, quod sunt virtute maiora, vtilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora. Potissimum excellentiae caput desumitur ex virtute maiori, & praestantiori, quam habent ad causandam gratiam in suscipiente, quam virtutem sacramenta illa non habebant; & licet id de Circumcisione concedatur, quod conferret gratiam, de quo postea dicendum est, adhuc illa fuisse proculdubio multo debilior virtus, & ad effectum multo minorem, quam sit effectus nostrorum sacramentorum: quae etiam excedunt in hoc, quod sint finis, & exemplar illorum sacramentorum, quae erant imagines, & vmbrae nostrorum. Quare sicut vmbra exciditur à veritate,

E 3

&c.

Secunda vntione protestationis fidei & cultu Dei.
Tertia, ex compositione hominis.
Quarta ex sapientia Dei.

Quinta, propter humilitatem nostram.
Sexta, ad ostensionem diuinæ potentiae.
Septima, ratione medicinali.

S. Thom.
Antonin.
Alexand.

Hieronym.
Clemens.
Galatin.

74.
Octaua ad securitatem hominis.

Nona ad conciliandum charitatem inter fideles, conciliandum.

Augustin.
Decima ex parte Christi.

75.
De excellentia nostrorum sacramentorum supra alia.

Potentia maiori virtute ad causandam gratiam.

& imago ab exemplari, sic illa excedunt à nostris. Alia etiam capita huius excellis videri possunt apud Suarez ubi suprà scilicet 2. res enim est facilis.

De necessitate stricta sacramentorum, an sint necessaria necessitate medij, vel saltem præcepti, quaestio est, quæ spectat ad singulas sacramentorum materias, ubi commodius tractatur; nunc iam veniamus ad effectum sacramentorum.

DISPUTATIO IV.

De principali effectu Sacramentorum novæ legis, qui est gratia.

SECTIO I. *Premittitur, quid sit dare gratiam ex opere operato.*

SECTIO II. *Statuitur contra Hæreticos Sacramenta novæ legis conferre gratiam.*

SECTIO III. *Qualis gratia conferatur per Sacramenta novæ legis.*

SECTIO IV. *Utrum Sacramenta novæ legis causent physicè, vel moraliter gratiam.*

SECTIO V. *Referuntur, & dissoluntur argumenta contraria sententiæ.*

SECTIO VI. *Utrum Sacramenta conferant gratiam in tempore, vel instanti, quo perficiuntur.*

A GIMVS de sacramentis novæ legis; postea verò disputatione sequenti agemus de sacramentis legis veteris, an contulerint gratiam.

SECTIO I.

Premittitur, quid sit dare gratiam ex opere operato.

I. *Supponendum, quid intelligatur per collationem gratiæ ex opere operato, aut ex opere operantis; quæ distinctio frequens est apud Theologos Scholasticos, & approbata in Concilio Tridentino contra impudentiam hæreticorum, qui eam insectabantur quasi barbaram, & monstrosam locutionem. De hac autem distinctione agit optimè Valquez in præfati disp. 131. cap. 1. cum quo breuiter dicendum est, tunc gratiam conferri ex opere operantis, quando datur solo intuitu meriti, quod ponitur ad obtinendam illam, tunc verò dari ex opere operato, quando non attenditur solum ad meritum, sed etiam ad ipsum opus præscindendo ab eo, quod sit, vel non sit meritum. Hinc dicimus, per bonum opus augeri gratiam ex opere operantis, quia illud augmentum datur præcisè intuitu operis meritorij, quod ponitur: similiter quando peccator per contritionem perfectam conuertitur & iustificatur extra sacramentum, dicitur accipere gratiam ex opere operantis, quia licet per contritionem non mereatur de condigno gratiam, meretur tamen illam de congruo, & propter hoc meritum datur, quod sufficit, ut dicatur acquiri ex opere operantis: sicut etiam homo iustus per sua bona opera dicitur comparare gratiam ex opere operantis, licet reuera præmientur ultra condignum, iuxta communem Theologorum sententiam, & per consequens aliquid illius gratiæ detur propter illud opus, tanquam propter meritum solum de congruo.*

2. *Idè cum proportionem dicitur de satisfactione.*

Hinc etiam cum proportionem extenditur idem modus loquendi ex merito ad satisfactionem; nam

per opera bona homo iustus dicitur satisfacere ex opere operantis pro pena temporali debita: per Indulgentias verò, aut per sacrificium Missæ dicitur satisfacere ex opere operato, quia non attenditur ad opus bonum, ut de se est meritum, vel satisfactorium, sed ad valorem, quem aliunde habet, unde etiam si aliquis impleat opus, quod exigitur à Pontifice absque ullo merito propter finem vanæ gloriæ: v.g. qui intercedit, atque adeo illud opus de se, & ex opere operantis, nec sit meritum, nec satisfactorium, adhuc lucratur Indulgentiam, si facit opus iniunctum, & est in gratia, quia fructus ille provenit ex opere operato. Similiter, si pro me offertur sacrum, vel si adsum factum, etiam si Sacerdos peccet faciendo illud sacrum, vel ego audiens illud sacrum peccem venialiter, adhuc fructus satisfactionis respondens sacrificio ex opere operato provenit mihi, si sum in statu gratiæ. Quod idem credo propter eandem rationem de satisfactione sacramentali proveniente ex penitentia iniuncta à confessorio, cuius fructus ex opere operato dabitur penitenti, etiam si opus ipsum vitietur ex aliqua circumstantia veniali, quia nimirum, id quod datur ex opere operato, ut dicebam, datur independentè à bonitate ipsius operis, quod hic, & nunc exercetur.

Dices: Ergo similiter, si aliquis ieiunet pro me, & applicet mihi satisfactionem illius ieiunij, dicitur, acquiri mihi ex opere operato; nam sicut ille mihi applicat suam satisfactionem absque ulla operatione bona mea, sic per indulgentias vel sacrificium applicatur mihi satisfactiones Christi absque ullo opere bono meo; ergo sicut hæc dicuntur asserere mihi fructum ex opere operato, sic dicitur in primo casu ieiunium alienum prodesse mihi ex opere operato. Respondetur negando sequelam. Nam ad illum modum loquendi attendi debet ultimum opus, quo acquiritur ille fructus, ita ut si fructus detur, etiam si illud opus non sit bonum, tunc dicatur dari ex opere operato; contra verò quando requiritur bonitas in illo ultimo opere ad hoc, ut solum intuitu illius detur is fructus, quasi in præmium, tunc dicitur dari ex opere operantis: quando ergo Petrus ieiunat pro me, datur mihi ille fructus ex opere operantis, scilicet ipsius Petri, qui ponit ieiunium, tanquam opus, cuius solum intuitu datur mihi ille fructus; quando verò lucratur Indulgentiam, non datur mihi fructus ex opere operantis; quia opus, quo illam lucratur, non requiritur ut meritum, vel satisfactio, cuius solum intuitu detur ille fructus, sed solum ut conditio. Imo etiam si detur mihi Indulgentia absque ullo opere meo, adhuc dicitur dari ille fructus mihi ex opere operato: quia ultimum opus, quo applicatur mihi ille fructus, nempe applicatio, & concessio Pontificis non est opus meritorium, vel satisfactorium, cuius intuitu de condigno, vel de congruo detur talis fructus, sed est applicatio meritorum, & satisfactionis Christi. Adde, etiam si aliquando exigeretur à me aliquod opus bonum, & satisfactorium ad lucrandum Indulgentiam, adhuc diceretur dari fructus ille ex opere operato, quia licet illud opus esset meritorium, & satisfactorium, non tamen requireretur ad valorem Indulgentiæ, quod concurreret illud opus merendo, vel impetrando ullo modo talem fructum, sed solum per modum conditionis, eo quod Pontifex noluit dare illum fructum, nisi posito tali actu, qui de se esset bonus, & satisfactorius, licet de facto non satisfaceret pro illa parte penæ, quæ auferretur per Indulgentiam.

Vigebis, quid si Petrus applicet mihi ieiunium sub conditione, si tunc ego lego? videtur enim lectio tunc conferre, & per consequens dari fructum illum